4
745/2 № 11230
ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული თავისუფლების გზით — პიროვნული თავისუფლებისაკენ!
პიროვნული თავისუფლების გზით — ეროვნული თავისუფლებისაკენ!

საქართველო

საქართველოს სახალხო ფრონტი
ყოველკვირეული საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი
გამოდიოდა 1915-1921 წ.წ. აღდგენილია 1989 წელს.

№ 34 (1320) · 28/VIII-3/IX 1992 წ.

რეპორტაჟი სოხუმიდან

პირველი ვისაც გავესაუბრე სოხუმში ჩასვლისას, აფხაზეთის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილე, ფრაქცია „დემოკრატიული აფხაზეთის" თავმჯდომარე თამაზ ნადარეიშვილი გახლდათ.

ოჰ, ეს ნავსიანი ბუნკერები

„— ჩვენი ჯგუფი ჩავიდა გუდაუთაში გაქცეულ პარლამენტარებთან შესახვედრად. მოლაპარაკებაზე სიტყვაც არ თქმულა. უფრო სწორად, ეს იყო შეხვედრა კონსულტაციების დონეზე. არძინბა პირველი დღიდანვე გაიქცა და ბედის ანაბარად მიატოვა ხალხი. მას გაჰყვა „აიდგილარას" ხელმძღვანელობაც. არძინბამ თავი შეაფარა ეშერაში გრეჩენკოს აგარაკზე არსებულ ბუნკერს. ვესაუბრე სოხუმში დარჩენილ ყველა მინისტრს. თათბირზე დავსვით საკითხი და მოვითხოვეთ არძინბას გადადგომა, ვინაიდან აფხაზეთში ამჟამად მიმდინარეობს ბრძოლა დიქტატურასა და დემოკრატიას შორის. თუკი იგი გადადგება, ხალხი სიმართლეს იტყვის. მე, პირადად, ჯერ კიდევ 13 აპრილს სესიაზე განვაცხადე, რომ არძინბას აფხაზეთი კატასტროფამდე მიჰყავს. მაგრამ დღევანდელი მძიმე შედეგები ნაყოფია არა ერთი და ორი წლის, არამედ ათეულობით წლების უგუნური პოლიტიკისა. ეროვნული მოძრაობა იყო თუ ეპიზოდური გამოსვლები, აფხაზეთში მცხოვრები ქართველების მხრიდან თბილისი ყოველთვის ცდილობდა აქ სიმშვიდე ყოფილიყო, ამიტომ პრობლემები ყოველთვის აფხაზების სასარგებლოდ წყდებოდა. დღეს კი მე უშუალო კონტაქტი მაქვს რესპუბლიკის ხელმძღვანელობასთან და აშკარა მხარდაჭერას ვგრძნობ.

ხშირად აღნიშნავენ ხოლმე, სოხუმში 250 ათასი ქართველი და 80 ათასი აფხაზი ცხოვრობსო. მაგრამ ეს უკანასკნელი გაბერილი ციფრია. ქართველია 300 ათასი. მაგრამ ნურც იმას დაივიწყებთ, რომ აქაური ქართველები რაღაც უცნაური ხალხია. მიუხედავად იმისა, რაც ახლა მოხდა, იმ 300 ათასიდან 200 ათასს ჯერ კიდევ სძინავს. ალბათ, მაშინ გამოფხიზლდებიან, როცა პირადად მათ შეეხებიან. ამ ორიოდე წლის წინ, ერთხელ სახალხოდ განვაცხადე (სუფრაზე გახლდით), მოვა დრო და ქართველებს ისე დაგვიწყებენ დევნას აფხაზები, რომ თანამდებობის პირად მალე არც ერთი ქართველი აღარ იქნება-მეთქი. ამის გაგონებაზე, იცით რა თქვა ზოგიერთმა იქ მყოფმა? მგონი ნადარეიშვილი მთლად დაწყობილი არ უნდა იყოსო. რამდენად ახდა ჩემი მაშინდელი ნათქვამი, ბატონ გივი ლომინაძეზე თავდასხმის ამბავიც შესანიშნავად მეტყველებს.

ისე, არძინბამ ერთი კარგი საქმე მაინც გააკეთა, ზვიადისტი და ანტიზვიადისტი ქართველები გააერთიანა. ახლა ისინი ერთად დგანან ავტომატებით და აფხაზეთის, იგივე საქართველოს მიწას იცავენ".

პორტვეინმა წალეკა სოხუმი

მართალია, სოხუმში ცხოვრება ძალზე ნელა, მაგრამ მაინც ჩვეულ კალაპოტს უბრუნდება, მაგრამ თავი იჩინა სხვა პრობლემებმა. 20 აგვისტოს სოხუმიდან გაიყვანეს გვარდიის ნაწილები, რომლებიც ქალაქის გარეუბნებში დაბანაკდნენ. ქალაქს კი აკონტროლებენ შინაგანი ჯარები და მილიცია. ამ უკანასკნელის „სასახელოდ" უნდა ითქვას, რომ წესრიგს სოხუმში ვისაც როგორ მოეპრიანება ისე არღვევს. სოხუმის სადგურის მიდამოებში მდგარი „თეთრი არწივი", რომელიც სოხუმში აფხაზ სეპარატისტებთან საბრძოლველად იყო ჩამოსული, თავის ძირითად საქმიანობასთან ერთად იძულებული გახდა შეესრულებინა წესრიგის დამცველის ფუნქციაც. მოგეხსენებათ, ამ დღეებში სოხუმის ვაგზალზე დაგროვდა დიდი ოდენობით სატვირთო ვაგონები, რომლებიც პირთამდე იყო სავსე ჩვენებური თუ უცხოური საქონლით და ნაწილობრივ სომხეთის რესპუბლიკის კუთვნილებას წარმოადგენს. აი, რა მიამბო „თეთრი არწივის" ერთ-ერთმა მებრძოლმა, რომელიც საგუშაგოზე იდგა: „ვაგონთან ვდგავარ ავტომატით. ვხედავ, ჩემს წინ ათიოდე ნაბიჯზე ვაგონიდან კაცი ჩამოხტა და თან პორტვეინით სავსე ყუთი ჩამოიტანა. არც მოერიდება, ნაქურდალით მშვიდად გაუყვა თავის გზას. მის უტიფრობაზე გული მომივიდა, შევძახე: შეჩერდი, თორემ გესვრი-მეთქი. იცით, რა მიპასუხა? მივიტან სახლში და ეხლავე მოვალო. გამეცინა, რა გინდა რომ ქნა? მე მგონი აფხაზებმა პორტვეინით სავსე ვაგონები იმიტომ დატოვეს, რომ მოსახლეობა გამომთვრალიყო უფასოდ... საღამოს რომ გაიხედავ, ლიანდაგები მთვრალებითაა სავსე. ისე ილეშებიან, შინ წასვლის თავი არა აქვთ". კარგია, რომ ქართველებს იუმორის გრძნობა ყველაზე კრიტიკულ მომენტებშიც კი არ გვღალატობს, მაგრამ მთელი ამ არასერიოზულობის მიღმა, ღრმად დამაფიქრებელი რამ იმალება — მოსახლეობას შია და ამის გამო აღარაფერს ერიდება, არც ქურდობას, არც ქაცის კვლას, არც გაძარცვას. იმ დღეებში, რაც მე სოხუმში ვიყავი (18-დან 23 აგვისტოს ჩათვლით) ვაგონებიდან დაიტაცეს შაქარი, ფქვილი, სამეურნეო და საყოფაცხოვრებო დანიშნულების საქონელი — თვის სამაგრით დაწყებული სარეცხი მანქანებით დამთავრებული. 19 აგვისტოს სოხუმის მაცივრიდან დაუდგენელმა პირებმა (როგორც ყოველთვის, ახლაც ასე მოვიხსენიებ, ვინაიდან არაფერი არ იცვლება მაინც) 50 ტონა პროდუქტები — კონსერვები და მაკარონი გაიტაცეს. იმავე დღეებში დააკავეს მოქალაქე, რომელიც ბინებში უვარდებოდა ადამიანებს ხელყუმბარით და მუქარით ცდილობდა დიდი თანხა, ასი ათასი და ზოგჯერ მეტიც, გამოეძალა მათგან. აქ ერთეული მაგალითები ჩამოვთვალე. სამწუხაროდ, ქურდობის, მარადიორობისა და შანტაჟის შემთხვევებმა უკვე კრიტიკულ ზღვარს მიაღწია სოხუმში და მთლიანად აფხაზეთში, რის გამოც მოსახლეობა ხმამაღლა გამოთქვამს უკმაყოფილებას და მოითხოვს დამნაშავეთა დასჯას.

14 აგვისტოს, როგორც კი სოხუმში შეიარაღებული შეტაკებები დაიწყო, აფხაზებმა გაიტაცეს კატარღები და გუდაუთაში გადაიყვანეს. ასევე ყოველდღიურად იტაცებდნენ ადამიანებს კატერებიდან, რომლებიც უდიდესი რისკის ფასად ცდილობდნენ თავი დაეღწიათ საშიშროებისათვის და ფოთისთვის ანდა სოჭისთვის შეეფარებინათ თავი. მხოლოდ 21 აგვისტოს მოხერხდა ტყვეების გადაცვლა.

მარინა ტლაშაძე

მათ ხსოვნას ქვეყანა სანთლებად აინთებს

გაზეთ „საქართველოს" რედაქცია ქედს იხრის იმ გმირი მხედრების წინაშე, რომელთაც თავი დასდეს საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის და სთხოვს ყველა დაღუპულის მშობლებსა და ახლობლებს, რედაქციაში გამოგვიგზავნონ მათი სურათები და ბიოგრაფიული მონაცემები გამოსაქვეყნებლად, რათა შთამომავლობის წინაშე უკვდავვყოთ მათი სახეები.

გაზეთ „საქართველოს" რედაქცია

ქუდზე კაცი!

26 აგვისტოს სახალხო ფრონტის დარბაზის სხდომაზე მიღებულ იქნა შემდეგი განცხადება:

რუსეთის იმპერიული ძალები აღვივებენ დიდმასშტაბიან გამოუცხადებელ ომს საქართველოს წინააღმდეგ. საქართველოში ანტისახელმწიფოებრივი ჯგუფების შეიარაღებასთან ერთად და ანტიქართული ორგანიზებული რაზმების შექმნასთან ერთად, რასაც ისინი დიდი ხანია ეწევიან, აგრეთვე ძირგამომთხრელი მუშაობის სხვა ფორმებთან ერთად, დივერსიების ინსპირაციისა და ორგანიზაციის ჩათვლით, დღეს ისინი აწარმოებენ საქართველოში მეომარი და დივერსიული ჯგუფების შემოგზავნას ჩრდილოეთ კავკასიის რესპუბლიკებიდან, რასაც, მთიელ ხალხთა „სოლიდარობის" ნიღბით, ისლამის იდეოლოგიაზე აფუძნებენ. კიდევ ერთხელ იკვრება რუსული იმპერიული ძალებისა და ისლამური ძალების კავშირი საქართველოს წინააღმდეგ, რასაც თითქმის ორასწლიანი ისტორია აქვს და რისი პირველი მაგალითიც იყო რუსეთის მხრიდან აღამახმად-ხანის დახმარება მის ლაშქრობაში საქართველოზე. საქართველოში დისლოცირებული რუსული არმიის ნაწილები სისტემატურად აძლევენ იარაღს ანტიქართულ ფორმირებებს სამხედრო საწყობების „გაძარცვის" სიმულაციის ფორმით.

მოსალოდნელია საქართველოზე კიდევ უფრო დიდი მასშტაბის თავდასხმების ორგანიზაცია, ვიდრე დღეს ცხინვალის რეგიონში და აფხაზეთში ხდება.

საქართველოს ელის ... სამამულო ომი, რომელიც უკვე ... რამდენიმე წინააღმდეგ დაწყებულია. საქართველომ ამ ომში უნდა გაიმარჯვოს, ... შემთხვევაში ჩვენს მომავალ თაობებს სისხლიანი და დამამცირებელი მონობა მოელით.

დღეს საჭიროა:

1. ქართველი მოსახლეობის საყოველთაო სამხედრო წვრთნის დაუყოვნებლივ დაწყება.
2. საქართველოში სამხედრო ... ორგანიზაცია.
3. არსებული იარაღის და მომზადებული ადამიანთა ... დაუყოვნებლივ მობილიზაცია და სამხედრო შენაერთებად ფორმირება.
4. სასურსათო და სხვა მატერიალური რესურსების აღრიცხვა და მათი გამოყენების ოპტიმალური დაგეგმვა.
5. სამოქალაქო თავდაცვის ორგანიზაცია.
6. მტკიცე სახელმწიფოებრივი დისციპლინის დამყარება დროებითი სამხედრო წესების შემოღების გზით, მათი სათანადო პუბლიკაციითურთ.

ამ ღონისძიებათა განხორციელების სახელმწიფოებრივი ფორმა უნდა იყოს თავდაცვის სახელმწიფო კომიტეტის შექმნა, რომელსაც დაექვემდებარება ყველა სახელმწიფო ორგანო მომავალი პარლამენტის გარდა. კომიტეტის თავმჯდომარის უფლებამოსილება უნდა იყოს მაქსიმალური და მისი პასუხისმგებლობა ერის წინაშე — უმკაცრესი. კომიტეტი უნდა დაკომპლექტდეს მხოლოდ კომპეტენტური სამხედრო, ტექნიკური და ეკონომისტი სპეციალისტებით, თავმჯდომარის მიერ შერჩევით. თავდაცვის სახელმწიფო კომიტეტის არსებობა უნდა იყოს მხოლოდ ვადიანი და უნდა შეწყდეს ექსტრემალური ვითარების შეწყვეტისთანავე. იგი ვერ შეეხება საქართველოს, როგორც დემოკრატიული საპარლამენტო რესპუბლიკის, სახელმწიფო წყობას.

* * *

საქართველოს სახალხო ფრონტი აწარმოებს მოხალისეების აღრიცხვას საქართველოს დასაცავად და ომის სხვა საჭიროებათა სამსახურისათვის. იმათ, ვისაც სამხედრო ცოდნა არა აქვთ, სახალხო ფრონტი დაეხმარება სამხედრო ცოდნის მიღებაში; იმათ, ვისაც სამხედრო ან სხვა დარგის ცოდნა აქვს, სახალხო ფრონტი წარადგენს საქართველოს შეიარაღებულ ძალთა სარდლობასთან.

ჩვენთან მომსვლელ იმ მოხალისეთა მინიმალური ასაკი, ვისაც სათანადო მომზადება უკვე გააჩნია და უშუალოდ მოქმედებაში მონაწილეობა სურს, 23 წელია.

მომსვლელებს ვთხოვთ თან იქონიონ პასპორტი და სამხედრო ბილეთი.

მოხალისეთა რეგისტრაცია წარმოებს მისამართით: ქ. თბილისი, პუშკინის ქ. № 5/7 (თავისუფლების მოედანი), საქართველოს სახალხო ფრონტი, საორგანიზაციო განყოფილება, ტელ.: 93—19—93, ზაზა ჩიქოვანი.

საქართველოს სახალხო ფრონტი.

„მხოლოდ გამარჯვებაზე უნდა გვეფიქრა"

ჟურნალ „ხელოვნების" 1991 წლის 11—12 ნომერში დაიბეჭდა რამდენიმე თავი გამოჩენილი ისრაელი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწის, ისრაელის ყოფილი პრემიერ-მინისტრის გოლდა მეირის მოგონებების წიგნიდან „ჩემი ცხოვრება" (თარგმანი გურამ ბათიაშვილისა).

როგორც თარგმანის შესავალ ნაწილში სამართლიანად შენიშნავს ბატონი გურამ ბათიაშვილი, „... წიგნში აღწერილი მოვლენები, ის მძაფრი, ზოგჯერ ტრაგიკული წინააღმდეგობანი, რომლებიც თან ახლდა ისრაელის სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას, ის რთული საერთაშორისო ვითარება, რომელიც ათწლეულების მანძილზე იქმნებოდა მტრულ გარემოცვაში მყოფი პატარა ქვეყნის გარშემო, ძალზე მოგვაგონებს ჩვენს დღევანდელ მდგომარეობას და სერიოზულად დაგვაფიქრებს ჩვენი შიდა თუ გარე პრობლემების მოგვარების გზებზე. შესაძლოა გოლდა მეირის წიგნმა, ნებსით თუ უნებლიეთ, კეთილი მრჩევლის ფუნქციაც კი იკისროს..."

საქართველოს გარშემო დღეს არსებული სიტუაციის, ე.წ. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა კონფედერაციის მხრიდან ჩვენს მიმართ ომის მუქარის გათვალისწინებით განსაკუთრებით საყურადღებოა მოგონებებში აღწერილი 1967 წლის „ექვსდღიანი ომის" წინარე პერიოდი, ამ ომისათვის ისრაელის მზადების პერიპეტიები. მოსახლეობის ის განწყობილება, შემართება, რომლითაც ხვდებოდა თავსდატეხილ განსაცდელსა და საშიშროებას.

მაშ ასე, მოვუსმინოთ გოლდა მეირს:

„... ამასობაში ახლო აღმოსავლეთში ისეთი ამბები ხდებოდა, რომელიც ძალიან ემუქრებოდა ისრაელის უშიშროებას... 1966 წელს არაბებმა დაამთავრეს ახალი ომის სამზადისი. ომის სიმპტომები უკვე საკმაოდ ხელშესახები იყო... დასავლეთი პარალიზებულად გამოიყურებოდა, ან სულაც გულგრილი გახლდათ იმის მიმართ, რაც ჩვენში ხდებოდა... რუსები კი ასი პროცენტით უჭერდნენ მხარს არაბებს. ამიტომ ნასერს ვერც გაამტყუნებ. შექმნილი სიტუაცია მას მართლაც აძლევდა უფლებას, ეფიქრა, ბოლოსდაბოლოს დადგა ისრაელის განადგურების ჟამიო.

... ჩვენ? ჩვენ რას ვიქმოდით?.. ასე მგონია, ის, ვინც ომის წინ ისრაელში ცხოვრობდა, ვერ დაივიწყებს იმას, თუ როგორ შევხვდით ჩვენ ამ საშინელ განსაცდელს, ისრაელის რეაქციის ჩაწვდომაც შეუძლებელია, თუ ვერ ამოხსენი ის, რაც ჩვენ იმ სულისშემხუთავ სამი კვირის განმავლობაში გავიგეთ საკუთარ თავზე, არაბულ სახელმწიფოებსა და მთელ დანარჩენ მსოფლიოზე... რამდენიმე დღეში მთელი ჩვენი არსებობა კითხვის ნიშნის ქვეშ მოექცია. რაოდენ საშინელიც არ უნდა იყოს ამის შეგრძნება, გვერდს ვერ აუქცევდი იმ ფაქტს, რომ მარტოკანი დავრჩით. დასავლეთმა მიგვატოვა...

შევუდექით გარდაუვალი ომის სამზადისს. არმია გეგმის მიხედვით იწვრთნებოდა. გამოცხადდა საყოველთაო მობილიზაცია. მოხუცები, ქალები და ბავშვები ენერგიულად ასუფთავებდნენ, წმენდდნენ იმ სარდაფებს, მარნებს, რომლებიც თავშესაფრად გამოდგებოდა. სილით ავსებდნენ ტომრებს, მერე ამ ტომრებს მათი მამების, პაპების მიერ გათხრილ ტრანშეებთან ალაგებდნენ სკოლების ეზოებში, ბაღებში. ერთი სიტყვით, ვიდრე ჯარისკაცები ქვიშაში იწვრთნებოდნენ და ომის დაწყებას ელოდნენ, ხალხმა სამოქალაქო მზადყოფნის ყველა საქმეს მიჰყო ხელი... მთელ ქვეყანაში პარკები აკურთხეს — იქნებ მასიურ სასაფლაოდ დაგვჭირდესო. სასტუმროები გამოვათავისუფლეთ, რადგან პირველი დახმარების პუნქტად გამოგვადგებოდა... წამლები, გადასახვევი მასალები, საკაცეები უკვე მივიღეთ და დავანაწილეთ, მაგრამ მთავარი მაინც საომარი მოქმედებისთვის მზადება გახლდათ. ყოველი ისრაელელი უკვე ჩაწვდა, რომ არავინ იყო ჩვენი მშველელი, მხოლოდ საკუთარი თავის იმედი უნდა გვქონოდა და მხოლოდ გამარჯვებაზე უნდა გვეფიქრა. იმ დღეებზე როცა ვფიქრობ, პირველი, რაც მაგონდება, ეს არის საოცარი ერთიანობა და მიზანსწრაფულობა. სწორედ ამ თვისებებმა ერთი პატარა თემი, რომელიც ძნელად იტანდა ყოველგვარ ეკონომიკურ, პოლიტიკურ თუ სოციალურ უსიამოვნებებს, რამდენიმე დღეში ორნახევარ მილიონ ებ[რაელ]ად აქცია. და ყოველი მათ[განი], ყოველი ისრაელელი გრძნობდა [თანაბ]რად პასუხისმგებლობას ისრაე[ლის] გადარჩენის საქმეში. ყოველმა [ჩვე]განმა იცოდა, რომ ჩვენმა მტ[რებმა] შეიტყვეს კიდეც თითოეული ჩვე[ნგა]ნის მოსპობის შესახებ.

... ჩვენს წინაშე სიკვდილ-სიცოცხლის საკითხი იდგა, მხო[ლოდ] გამარჯვება გვაძლევდა არსებო[ბის] საშუალებას. მთელი ქვეყანა [ერთ] ოჯახად იქცა და ამ ოჯ[ახს] გადაუწყვეტია: არცერთი ნაბ[იჯი] უკან. სადღაც გაქრა, ცამ ჩაყლ[აპა] თუ მიწამ, ყველა უთანხმო[ება], რაც ჩვენს შორის არსებობ[და]. მოლოდინის მძიმე კვირეების [გა]ნმავლობაში არცერთ ებრაელს [არ] დაუტოვებია ისრაელი. გოლ[ანის] მაღლობთა ირგვლივ (სირიის [სა]ზღვართან — ფ.კ.) განლაგებუ[ლი] ებრაული სოფლებიდან არც[ერთ] დედას არ დაუვლია ხელი თავ[ის] შვილისათვის და არსად არ [გაქ]ცეულა, ჰიტლერული საკონცენტ[რა]ციო ბანაკების არცერთ ყოფ[ილ] ტყვეს არ უთქვამს: მე ისე[დაც] ბევრი გადავიტანე და საკმ[არი]სიაო. უცხოეთის ქვეყნებში [მოგზაუ]რებზე გამგზავრებული ასო[ბით] ისრაელელი შინ მობრუნდა, [თუმ]ცა არავის გამოუცხადებია [...]რუნდითო. ისინი დაბრუნდნენ [იმი]ტომ, რომ განსაცდელის [ჟამს] თავიანთ სამშობლოში უნდა [ყო]ფილიყვნენ..."

კიდევ ერთხელ ჩვენი შეცდომების შესახებ

საჭიროა გავაანალიზოთ ის სერიოზული ჩავარდნები რაც მოხდა ყოფილ პრეზიდენტ გამსახურდიას და უზენაესი საბჭოს მმართველობის დროს საერთაშორისო სამართლის ნორმათა პრაქტიკული გამოყენების პროცესში. ქვემოთაღწერილ გარემოებებზე ასევე თავის დროზე ჩავაყენეთ საქმის კურსში ქვეყნის მაშინდელი ხელმძღვანელობა, მაგრამ უშედეგოდ.

დასაწყისშივე გვინდა აღვნიშნოთ, რომ საქართველოში, მათგან, ვისაც კი პოლიტიკოსობის პრეტენზია აქვს, ბევრი პარალელურად გვევლინება საერთაშორისო სამართლის ინტერპრეტატორად და თეორეტიკოსად. მათ ავიწყდებათ, რომ საერთაშორისო სამართალი იდეოლოგია ან მსოფლმხედველობა არაა, იგი უპირველესად სახელმწიფოთა შორის შეთანხმებების გზით მკაცრად დადგენილი იურიდიული ნორმების სისტემაა და მის ცოდნას, როგორც ბევრ სხვა დარგს, სპეციალური განათლება სჭირდება, ხოლო არაკომპეტენტურმა, სამიტინგო მიდგომამ საკითხისადმი შეიძლება დამოუკიდებელ საქართველოს სერიოზული პრობლემები შეუქმნას საერთაშორისო ურთიერთობებში და საშინაო პოლიტიკაში.

სწორედ ასეთი არასერიოზული დამოკიდებულების შედეგი იყო ის, რომ პირველივე დიდი შეცდომა დაშვებულ იქნა ყოფილი უზენაესი საბჭოს მიერ 1991 წლის 9 აპრილს მიღებულ საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის მე-7 აბზაცში, სადაც ჩაწერილია: **„საერთაშორისო სამართლის პრიმატი საქართველოს რესპუბლიკის კანონების მიმართ და მისი ნორმების პირდაპირი მოქმედება საქართველოს ტერიტორიაზე ცხადდება საქართველოს რესპუბლიკის ერთ-ერთ ძირითად კონსტიტუციურ პრინციპად".**

საქმე ისაა, რომ შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი და საერთაშორისო სამართალი წარმოადგენენ დამოუკიდებელ სამართლებრივ სისტემებს, რომლებიც ამასთან ურთიერთკავშირში არიან, რაც განპირობებულია სახელმწიფოს საგარეო და საშინაო პოლიტიკის მჭიდრო თანაფარდობით.

საერთაშორისო სამართლის პრიმატი რომ ერთპიროვნულად მოქმედებდეს შიდასახელმწიფოებრივ კანონმდებლობაზე, მაშინ ქვეყნის სუვერენიტეტი ჩაიყლაპებოდა, რის გამო საერთაშორისო სამართალი, რომელიც იქმნება სახელმწიფოთა შორის შეთანხმებების საფუძველზე, გადაიქცევა მსოფლიო ანუ როგორც თეორეტიკოსები უწოდებენ „ტრანსნაციონალურ" სამართლად.

როგორც ვვარაუდობთ, ამ შეცდომის ავტორებმა არასწორად გაიგეს უცხოეთის ზოგიერთ მოწინავე ქვეყნის გამოცდილება, მართალია, აშშ-ს კონსტიტუციის მე-6 მუხლი, გერმანიის ძირითადი კანონის 25-ე მუხლი და საფრანგეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციის 55-ე მუხლი უშვებენ საერთაშორისო სამართლის ნორმათა პირდაპირ მოქმედებას ქვეყნის ტერიტორიაზე, მაგრამ აქ მხედველობაში **აქვთ ის ნორმები, რომლებიც გამომდინარეობს მათ მიერვე დადებული საერთაშორისო ხელშეკრულებებიდან და არა მთლიანად.**

ამრიგად, საერთაშორისო სამართლის პრიმატის გამოცხადება სახელმწიფოს ტერიტორიაზე არ ახასიათებს თანამედროვე მსოფლიო სისტემას და ამას მას არც არავინ აკისრებს. სახელმწიფო ვალდებულია შეასრულოს მხოლოდ საერთაშორისო სამართლის ის ძირითადი იმპერატიული პრინციპები, რომლებიც უზრუნველყოფენ საერთაშორისო უშიშროებას, ადამიანის უფლებათა დაცვას და რომლებიც კონკრეტულად დაფიქსირებულია შესაბამის უმნიშვნელოვანეს საერთაშორისო დოკუმენტებში.

ამიტომ ჩვენ მაშინ უზენაეს საბჭოს შევთავაზეთ ჩასწორებინა დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის მითითებული აბზაცი შემდეგი ფორმულირებით: **„საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული იმპერატიული პრინციპების მოქმედება საქართველოს ტერიტორიაზე ცხადდება საქართველოს რესპუბლიკის ერთ-ერთ ძირითად კონსტიტუციურ ნორმად"**, რაც სამწუხაროდ, არ გაითვალისწინეს.

საერთაშორისო სამართლის სხვა დანარჩენი ნორმები შესასრულებლად მიიღება სახელმწიფოს სუვერენული ნებიდან გამომდინარე, ამასთან, სახელმწიფოების ბევრი კონვენცია უფლებას აძლევს გააკეთონ შენიშვნები და შესწორებები იმ ნორმებზე, რომლებიც მათთვის მიუღებელია.

მითითებულის შემდეგ ვითვალისწინებდით იმ გარემოებას, რომ გამსახურდიას ხელისუფლება კვლავ განაგრძობდა საერთაშორისო სამართლის ნორმათა გამოყენებისას სერიოზულ დამახინჯებათა კურსს. გასული წლის აგვისტოს ბოლოს პრეზიდენტს გაეგზავნა შემდეგი შინაარსის მოხსენებითი ბარათი, რომლის სრული ტექსტიც აქ მოგვყავს:

მოხსენებითი ბარათი

ღრმადპატივცემულო ბატონო პრეზიდენტო!

როგორც მოგეხსენებათ, 1966 წლის 16 დეკემბერს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ მიიღო ორი მნიშვნელოვანი დოკუმენტი, რომლებშიც გლობალურადაა რეგლამენტირებული ადამიანის უფლებათა ყველა ძირითადი საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმა, კერძოდ, „ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების საერთაშორისო პაქტი", და „მოქალაქეობრივი და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი". მათ მოკლედ უწოდებენ ადამიანის უფლებათა დაცვის პაქტებსაც. დასახელებული შეთანხმებები ძალაშია 1976 წლიდან და დღეისათვის უკვე შეუერთდა 90-ზე მეტი ძირითადად დემოკრატიული სისტემის მქონე სახელმწიფო.

ვინაიდან ამჟამად იურიდიულად აღსდგა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა, აუცილებელია დროულად შევუერთდეთ დასახელებულ საერთაშორისო მრავალმხრივ ხელშეკრულებებს და ვიკისროთ ყველა ის ვალდებულება, რაც დაკისრებულია მათში მონაწილე სუბიექტებზე. ეს სერიოზული ნაბიჯი იქნება სუვერენიტეტის გზაზე, რესპუბლიკების მსოფლიო არენაზე ფაქტიურად ცნობის მიმართებით.

ამასთან, ადამიანის უფლებათა ორივე პაქტის პირველ მუხლებში ნათქვამია, რომ „ყველა ხალხებს აქვთ თვითგამორკვევის უფლება" რაც ატარებს ძალიან განზოგადოებულ ხასიათს და რის გამოც ზოგიერთმა სახელმწიფომ, განსაკუთრებით მრავალეროვანმა, სადაც შეინიშნება სეპარატისტული ტენდენციები, რატიფიკაციის დროს, გააკეთა დამატებითი შესწორება.

მაგალითად, ინდოეთის მიერ შეტანილ შენიშვნაში ნათქვამია, რომ „პირველ მუხლში სიტყვები „თვითგამორკვევის უფლება", ეხება მხოლოდ იმ ხალხებს, რომლებიც იმყოფებიან უცხოეთის ბატონობის ქვეშ და რომ ეს სიტყვები არ ეხება დამოუკიდებელ სუვერენულ სახელმწიფოებს ან იმ ხალხის თუ ერის ნაწილს, რომელიც შეადგენს ეროვნული მთლიანობის არსს".

საერთაშორისო ხელშეკრულებებზე დამატებითი შესწორების, შენიშვნის უფლება დაკანონებულია თანამედროვე საერთაშორისო სამართალში და გამომდინარეობს სახელმწიფოს სუვერენული უფლებიდან, არ მიიღოს შესასრულებლად მისთვის არასასურველი ნორმა. თუმცა შესწორება არ უნდა ცვლიდეს საერთოდ ხელშეკრულების მიზანს და არ უნდა იკრძალებოდეს ამ კონკრეტული შეთანხმებით.

საქართველოში არსებული რეალური ვითარებიდან გამომდინარე, როდესაც მთელ რიგ ეთნიკურ ელემენტებს გაუჩნდათ სახელმწიფოებრივი თვითგამორკვევის პრეტენზია რესპუბლიკის ტერიტორიის ფარგლებში, საჭიროდ მიგვაჩნია ადამიანის უფლებათა დაცვის პაქტებთან შეერთებისას, პირველ მუხლთან დაკავშირებით გაკეთდეს შემდეგი სახის დამატებითი შესწორება: „პირველ მუხლებში სიტყვები „თვითგამორკვევის უფლება" ეხება მხოლოდ იმ ხალხებს, რომლებიც საერთაშორისო სამართლის დარღვევით აშკარად თუ ფარულად იმყოფებიან უცხოეთის ბატონობის ქვეშ და ეს სიტყვები არ ეხება დამოუკიდებელ, სუვერენულ სახელმწიფოებში მცხოვრები ხალხის თუ ერის ნაწილს, რომელიც შეადგენს ეროვნული მთლიანობის არსს ან რომელთაც ერო[ვნუ]ლი თვითგამორკვევის უფლება [გა]ნხორციელეს ისტორიულ სამშობ[ლო]ში დამოუკიდებელი სახელმწ[იფოს] შექმნით ან სხვა სახელმწიფოს[თან] შეერთებით ან სხვა დადგენილი [ფო]რმით".

დასახელებული შენიშვნის [შემ]დეგ დღესაც და მომავალშიც საქ[არ]თველოს ტერიტორიული მთლია[ნო]ბა საერთაშორისო სამართლებ[რი]ვად გარანტირებული იქნება.

რესპუბლიკის რთული გეო[პო]ლიტიკური მდგომარეობის გა[თვა]ლისწინებით, ყველა ის საერთა[შო]რისო მრავალმხრივი ხელშეკრუ[ლე]ბა, რომლის მონაწილეც გავხდ[ებით] მომავალში, უნდა შესწავლილ [იქნეს] დეტალურად და, საჭიროების [შემ]თხვევაში, საქართველოს სუვერ[ენი]ტეტიდან გამომდინარე, აუცილ[ებე]ლია მათზე გაკეთდეს შესაბამისი [შე]სწორებებიც.

* * *

ეს წინადადებაც დარჩა [...]მოლაპარაკებლისა უდაბნოსა [...] 1991 წლის 11 ოქტომბერს, გამ[წვავე]ბული შინაპოლიტიკური კრიზ[ისის] დროს საქართველოს მაშინდე[ლმა] უზენაესმა საბჭომ სიტყვაკაზმ[ული] კამათის შემდეგ გამოაცხადა ად[ამი]ანის უფლებათა დაცვის პაქტებ[თან] შეერთება, ისე რომ მითითებულ [...]გადი ხასიათის ბუნდოვან მუხლ[ზე] არავითარი შენიშვნა არ გამოუ[თქ]ვამს. ახლა რატომ უნდა გაგვიკ[ვირ]დეს, როდესაც ჩვენს ტერიტორ[იაზე] მაცხოვრებელი ზოგიერთი ერ[ი] უცხო ძალების მხარდაჭერით თვ[ით]გამორკვევის მოთხოვნებს გვიყ[ენე]ბენ, ეს ჩვენ უპრეტენზიოდ მ[იღე]ბულ საერთაშორისო პაქტის ის [...] კონკრეტული ნორმა, რომელ[იც] დაინტერესებულმა სახელმწიფო[ები]მა თავიანთი მკვეთრი პოზიცია [და]დგენილი წესის დაცვით დროუ[ლად] გამოხატეს.

იმედია ახლადარჩეული პა[რ]ლამენტი ამ პრობლემებს და[უბ]რუნდება და მოიყვანს საერთა[შო]რისო სამართალთან შესაბამის[ო]ბაში.

სირთულეებით აღსავსე მსო[ფ]ლიო ოკეანეში საერთაშორისო [სა]მართალი სახელმწიფოს მოძ[რაო]ბის ძირითადი კომპასია და მ[ისმა] არასწორმა გამოყენებამ შეიძ[ლე]ბა ისეთ მეჩეჩზე შეგვაგდოს, [სა]დანაც გამოსვლა სერიოზუ[ლად] გაგვიძნელდება.

შალვა ნათელაშვილ[ი],
საქართველოს რესპუბლი[კის] პროკურატურის საერთაშორი[სო] ურთიერთობათა განყოფილე[ბის] უფროსი, საერთაშორი[სო] სამართლის ასოციაციის წევ[რი], იუსტიციის მრჩევე[ლი]

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარეს ბატონ ედუარდ შევარდნაძეს

1992 წლის 31 ივლისს საქართველო გახდა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წევრი. ამით დასრულდა ეროვნულ-გამანთავისუფლებელი მოძრაობის ერთი მნიშვნელოვანი ეტაპი, რომელიც ჩვენი ქვეყნის სრულუფლებიან სამართალ სუბიექტად გახდომას ითვალისწინებდა, მაგრამ დამოუკიდებელი ქვეყნის საბოლოოდ ჩამოყალიბებისათვის აუცილებელია ქვეყნის შიგნით არსებული კონფლიქტური სიტუაციის განმუხტვა და სახელმწიფოს აღმშენებლობის პროცესის დაწყება. ამ მიზნების განხორციელებაში უდიდესი როლი ენიჭება საქართველოს პარლამენტს, რომლის არჩევა უნდა მოხდეს 1992 წლის 11 ოქტომბერს. საქართველოს მომავალს, ქვეყანაში სტაბილური პოლიტიკური პროცესების წარმართვას მნიშვნელოვნად განაპირობებს ის, თუ რამდენად პროფესიული იქნება პარლამენტის შემადგენლობა, რამდენად ასახავს იგი საქართველოში არსებულ პოლიტიკურ სპექტრს, რამდენად აღმოჩნდება ქვეყნის უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანო მზად, გაატაროს რადიკალური ეკონომიკური და პოლიტიკური რეფორმები. საბჭოთა კავშირის, რუსეთის და სხვა ყოფილი მოკავშირე რესპუბლიკების გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ამ პრობლემების გადაწყვეტა არ ძალუძს ქვეყნის სათავეში მყოფ პიროვნებათა ჯგუფს, თუ საკანონმდებლო ორგანოში არ არიან თანამედროვედ მოაზროვნე პროფესიონალები, რომლებიც მხარს დაუჭერენ ყოველმხრივ რადიკალური რეფორმების კურსს. დღეს საქართველო კვლავ დგას იმ საფრთხის წინაშე, რომ არჩევნების შედეგად ქვეყნის ყველაზე პოპულარული პოლიტიკოსის ზურგს უკან დაუმსახურებლად აღმოჩნდებიან ძალები, რომლებსაც არ ძალუძთ დღევანდელი პოლიტიკური რეალიების გათვალისწინებით წარმართონ თავიანთი მუშაობა. ახალ იდეებზე დაყრდნობით შეძლონ სახელმწიფოს პოლიტიკური და ეკონომიკური სტრუქტურების ჩამოყალიბება. ამრიგად განახლებული სახელმწიფოს ნაცვლად ჩვენ შეიძლება მივიღოთ ნახევრადსოციალისტური, ანახრონისტული სტრუქტურები, პოლიტიკურ თუ ეკონომიკურ სისტემაში კლანური პრინციპებით აგებული ქვეყანა, რაც კიდევ უფრო გაამწვავებს ისედაც დიდ სოციალურ წინააღმდეგობებს, გაზრდის საქართველოში არსებულ ისედაც დიდ სოციალურ წინააღმდეგობებს, გაზრდის საქართველოში არსებულ პოლიტიკურ დაპირისპირებას, შეაფერხებს ახალი სახელმწიფოს აღდგენა-აღმშენებლობის პროცესს. არასწორად მიგვაჩნია ის დებულება, თითქოს ერთი დიდი, თავისი შემადგენლობით საკმაოდ ჭრელი საარჩევნო ბლოკის შექმნა, გაუადვილებს ელექტორატს არჩევანის გაკეთებას. მცდელობამ, ერთპარტიული პარლამენტის დაკომპლექტებისა ერთხელ უკვე მოიტანა კატასტროფა, 1990 წლის 28 ოქტომბრის არჩევნების შემდეგ. მცდარია ის დებულებაც, თითქოს ასეთი არჩევნების შედეგად პარლამენტში გასული პიროვნებები იმ კურსის ერთგული იქნებიან, რომლის გატარებასაც თქვენ აპირებთ. ჩვენ რეალურად ვხედავთ საფრთხეს, როდესაც რეფორმატორებს აშკარად მოუწევთ დათმობაზე წასვლა პარლამენტში ერთიანი სიით გასულ რეტროგრადულ ნაწილთან. ბოლოს უნდა აღვნიშნოთ ისიც, რომ საქართველოში არ არსებობს რამდენადმე სალად მოაზროვნე პოლიტიკური ძალა, რომელიც მხარს არ უჭერს ჩვენი ქვეყნის ცხოვრებაში მომხდარ მთელ რიგ ძირეულ ცვლილებებს. ვგრძნობთ რა რეფორმების კურსის გაგრძელების აუცილებლობას, რომელიც ამჟამად თქვენს სახელთანაა დაკავშირებული, მოგიწოდებთ, რომ არ ჩაუდგეთ სათავეში არცერთ საარჩევნო ბლოკს. ამით გაჩნდება საშუალება ყველა პოლიტიკურმა პარტიამ თუ ორგანიზაციამ საბოლოოდ გამოავლინოს თავისი შესაძლებლობა, ხოლო საქართველოს პარლამენტში დამსახურებულად მოხვდნენ ის ძალები, რომლებიც ჭეშმარიტად ხალხის მხარდაჭერით სარგებლობენ.

„ქარტია-91" —
თედო პაატაშვილი
ქრისტიანულ-დემოკრატიული კავშირი —
ირაკლი შენგელაია
ორგანიზაცია „დას"-ი —
რევაზ შავიშვილი
რესპუბლიკური პარტია —
დათო ბერძენიშვილი
ილია ჭავჭავაძის საზოგადოება —
თამარ ჩხეიძე
14/VIII—1992 წ.

მინაწერი:

ეს წერილი 14 აგვისტოს სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარეს ბ-ნ ე. შევარდნაძეს გადაეცა. მისი გამოქვეყნებისაგან თავს ვიკავებდით, რათა ამას ერთ პიროვნებაზე საზოგადოებრივი და პოლიტიკური ზემოქმედების ფორმა არ მიეღო. მიუხედავად ამისა, ეს ფაქტი გარკვეული წრეების მიერ სწორედ ამგვარად იქნა შეფასებული.

ბუნებრივია, ნებისმიერი პიროვნება თავისუფალია თავის არჩევანში, მაგრამ... მას შემდეგ, რაც ბ-ნი ე. შევარდნაძე სათავეში ჩაუდგა საარჩევნო ბლოკ „მშვიდობას" და, ამდენად, ზეპარტიული ლიდერიდან, ჩვენდა სამწუხაროდ, გარკვეულ პოლიტიკურ ძალთა ლიდერად იქცა, ვაქვეყნებთ ამ მიმართვის ტექსტს და, დაე, თავად საზოგადოებამ განსაჯოს რამდენად მართებული იყო ჩვენს მიერ გამოთქმული მოსაზრებანი.

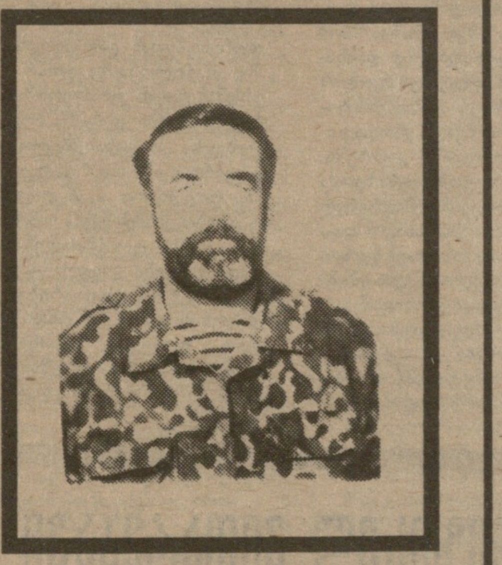

ანზორ სარალიძე

სახალხო ფრონტის წევრი 1989 წლიდან. ეროვნულ გვარდიაში იყო გასული წლის სექტემბრიდან, იყო ოფიცერი, დეკემბერ-იანვრის ამბების დროს დაიჭრა ორჯერ.

სოხუმში ერთ-ერთი შეტაკების დროს დაიღუპა გადამთიელის ტყვიით.

ობლად დარჩა ერთადერთი შვილი.

ბადრი ბაგაური

სამტრედიელი ერის ღირსების დამცველთა ასოციაცია „იმედის" წევრი, ეროვნული გვარდიის ოფიცერი. დაიღუპა ქ. გაგრასთან ჩეჩნების და აფხაზთა გაერთიანებული რაზმების შეტაკების მოგერიებისას.

საქართველოს სახალხო ფრონტთან არსებული ქურთული კულტურის ცენტრის განცხადება

ქურთული კულტურის ცენტრი, ითვალისწინებს რა საქართველოში შექმნილ უმძიმეს ვითარებას, რომელიც საფრთხეს უქმნის საქართველოს სიმშვიდესა და ერთიანობას, მოუწოდებს საქართველოში მაცხოვრებელ ყველა ქურთს ერთ მუშტად შეიკრას და დადგეს საქართველოს ინტერესების დასაცავად. ჩვენ გვჯერა, რომ სანთელ-საკმეველი თავის გზას არ დაკარგავს და აფხაზთა და ქართველთა ძმობას ვერავინ წაშლის, ეგრეთ წოდებული „მთიელ ხალხთა კონფედერაციის" მესვეურებმა უნდა შეიგნონ, რომ აფხაზეთი მთელი საქართველოს ტკივილია.

ქურთული კულტურის ცენტრი ყოველთვის იყო და იქნება ნებისმიერი კონფლიქტის მხოლოდ და მხოლოდ მშვიდობიანი გზით, პოლიტიკური საშუალებებით გადაწყვეტის მომხრე. საქართველოს ხელისუფლების სწორმა პოლიტიკამ უნდა იხსნას ორი ერი განსაცდელისაგან. „მთიელ ხალხთა კონფედერაციის" მონაჩმახს სიმართლე და მშვიდობიანი გზით მოლაპარაკება უნდა დავუპირისპიროთ.

მაგრამ, ამავე დროს, აღვნიშნავთ, რომ თუ ამოიწურა მშვიდობიანი გზით უთანხმოების მოგვარების ყველა საშუალება, საქართველოს სახალხო ფრონტთან არსებული ქურთული კულტურის ცენტრი მზად არის რიგით ჯარისკაცად დადგეს საქართველოს საზღვრების დასაცავად. საქართველოში მცხოვრები ყველა ქურთის ვალია ძალ-ღონე არ დაიშუროს საქართველოს ერთიანობის, დემოკრატიისა და პოლიტიკური მშვიდობის მისაღწევად.

ქურთული კულტურის ცენტრის სახელით: შეიხი ზაზა კალაშოვი, ნოდარ მემარაში, ემილ მურადოვი, ალექსანდრე ალოიანი.

იაკოვლევი ლენინელია

დღეს საქართველო საომარ ვითარებაშია.

გვებრძვიან აფხაზები, ადიღეელები, ჩეჩნები...

კავკასიის მთიელ ხალხთა კონფედერაციამ თავისი „მოღვაწეობა" „არაკავკასიელი" ქართველების წინააღმდეგ ომით დაიწყო...

ომი მრავალგვარია, სამართლიანი და უსამართლო, დამპყრობლური და თავდაცვითი... ამ 47 წლის წინ გაჩნდა ომის კიდევ ერთი სახეობა — ცივი ომი.

ომი სიტყვით, პრესით, რადიო-ტელევიზიით...

ეს ომი თავისი შედეგებით არანაკლებ მძიმეა, ვიდრე „ცხელი" (ტყვიით) ომი — სიტყვა ხომ ხშირად ტყვიაზე მეტად კლავს ადამიანს...

დღეს საქართველოს წინააღმდეგ ცივი ომიც მიმდინარეობს.

ამ ომს, ცილისმწამებლურ, ბინძურ ომს მოსკოვიდან, კერძოდ, ტელევიზიიდან ეწევიან...

„მოსკოვის ტელევიზია" — აბსტრაქტული მცნება არაა, მის უკან კონკრეტული ადამიანები დგანან, რომელთა ხელითაც და პირითაც წარმოებს ეს ომი.

ჩვენ ხშირად ვახსენებთ, ვაკრიტიკებთ ამ ტელევიზიის, „ნოვოსტი"-ს ცალკეულ წამყვანებს, კომენტატორებს. თითქმის არასოდეს — ტელევიზიის მასშტაბით ყველა ამ „ხელისა" და „პირის" წარმმართველს — „ოსტანკინოს" პრეზიდენტს იგორ იაკოვლევს.

ამ „უხსენებლობის" ერთი მიზეზი, ჩემი აზრით, ის არის, რომ ი.იაკოვლევი დღეს ერთ-ერთ ყველაზე დიდ რუს დემოკრატად ითვლება.

მაგრამ ადამიანი მარტო ის არ არის, რაც დღეს არის, არამედ ისიც, რითიც (და როგორც) დღემდე მოვიდა.

ი. იაკოვლევი თავის დღევანდელ დემოკრატობამდე ლენინით მოვიდა!

დიახ, მთელი შეგნებული ცხოვრება ეს, დღეს სახელგავარდნილი დემოკრატი ლენინსა და ლენინის საქმეს ემსახურებოდა — კაციჭამია „დიდ ბელადზე" ოცამდე წიგნი, რამდენიმე კინოსცენარი და უამრავი სტატია აქვს დაწერილი, ერთი სიტყვით, 1985 წლამდე ლენინური თემის გარდა თითქმის არაფერს შეხებია კალმით თუ სიტყვით.

ჰოდა, კაცი, რომელსაც კარგად ჰქონდა შესწავლილი, კარგად იცნობდა ჭეშმარიტი ლენინის სატანურ ცხოვრება-მოღვაწეობას, და ამის მიუხედავად საკუთარი ნებით, ხალისით ეწეოდა მის აპოლოგია-პროპაგანდას, ანუ გონებას უწამლავდა ადამიანებს — შეიძლება ჭეშმარიტ დემოკრატად ქცეულიყო, გაეწყვიტა კავშირი ლენინთან, სამუდამოდ დაეკარგა ადამიანთა სულისა და გონების მოწამვლის ხალისი?!

ალბათ, არა.

ჰოდა, „რას ერჩით" (მის ტელევიზიას), წამლავს და წამლავს...

ფ.ქ.

მესამე ღია წერილი ილიას მკვლელთა იდეურ მემკვიდრეებს

შესანიშნავი ქართველი მოღვაწე რევაზ გაბაშვილი გადმოგვცემს — ჟორდანიას პარლამენტში ერთი ცნობილი სოციალ-დემოკრატი გამობრძანდა და სთქვა: ჩვენ არაფრისა გვრცხვენია და არაფრისა გვეშინიაო.

იმ არაეთიკური პოლემიკიდან გამომდინარე, რომელსაც სოციალ-დემოკრატთა დღევანდელი წარმომადგენლები ეწევიან გაზეთ „საქართველოსა" და პირადად ჩემს წინააღმდეგ (იხ. გაზეთ „ერთობის" ბოლო რამდენიმე ნომერი) ვვარაუდობ, რომ სოციალ-დემოკრატთა ახალ თაობას ძველების კვალად, არაფრისა სცხვენია და არაფრის ეშინია.

ერთ კონკრეტულ მაგალითს შემოგთავაზებთ: ჩემი ერთ-ერთი ღია ბარათი მთავრდებოდა აკაკის ლექსით —

> ხალხის მტერია თვით ხალხი,
> მას ღუპავს მისი ნაკლია,
> მონას გაყვლეფილს, დაჩაგრულს
> გამოფხიზლება აკლია.
> ხალხის მტერია მდიდარი,
> ნეფე და ბიუროკრატია,
> ფანატიკ, ინკვიზიტორი
> სოციალ-დემოკრატია!

სოც. დემოკრატები ასეთ სოფისტურ პასუხს იძლევიან:

„მერედა ამით რისი დამტკიცება გინდათ, ბატონო ნოდარ? შეგიძლიათ თქვენ დაასახელოთ ვინმე ან რაიმე მაშინდელი საქართველოს სინამდვილიდან, აკაკის თავისი სატირით კბილი არ გაეკრას?"

როგორც ვხედავთ, დიდი აკაკი სოციალ-დემოკრატებს ხალხის მტრებად და ფანატიკ-ინკვიზიტორებად მოიხსენიებს. სოციალ-დემოკრატები კი ბრძანებენ, მერე რა, ამით რისი დამტკიცება გინდათ, ბატონო ნოდარ, აკაკიმ სხვათაც გაჰკრა კბილი, მაგალითად, „ფურთხის ღირსი ხარ შენ, საქართველო" — ესეც აკაკის სიტყვებიაო. იმას კი აღარ დაგიდევენ, რის გამო თქვა ეს სიტყვები მგოსანმა. მათმა წინაპრებმა, წარმომავლობით ქართველებმა, რომ ილია მოჰკლეს ამან ათქმევინა აკაკის ეს მწარე სიტყვები...

მე მესმის, რომ მძიმეა ის ბრალდება, რაც სათაურშივე იყო და არის ამჯერადაც გამოტანილი, მაგრამ ილია ჭავჭავაძე არ გახლავთ ის პიროვნება, რომლის მკვლელობაში თანამონაწილე პარტიის ხსენებას ოდესმე გულშვიდად შეხვდება ქართველი კაცი. არადა, საკვირველი ის არის, რომ სოც. დემოკრატებმა თავად გამოგვიწვიეს და პირველებმა აგვიტეხეს ეს მართლაც გაჭიანურებული პოლემიკა. ამ პარტიის წარმომადგენლებს უმორჩილესად მინდა ვთხოვო შემდეგი: „თქვენ ძმურად, ერთს გირჩევთ, თუ მიიღებთ, გაიგონებთ და ირწმუნებთ: როცა ილია ჭავჭავაძეზე ან იწერება რამე, ან ითქმება, ან მის ხსოვნის პატივსაცემად რამე დღესასწაული გაიმართება, რაც მეტს მდუმარებას გამოიჩენთ ის გირჩევნიათ, უფრო მოგებული იქნებით..."

როგორც ხედავთ ეს ჩემი თხოვნა ბრჭყალებში ჩავსვი, იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ აღნიშნული სიტყვები მე არ მეკუთვნის. ეს თხოვნა სოც. დემოკრატების მიმართ 1910 წელს დაიწერა და მისი ავტორია თვით ვაჟა ფშაველა.

სოციალისტთა ძველმა თაობამ ამ მუდარას ყური არ უგდო, ახალიც ამასვე სჩადის.

ამიტომ, მინდა ვთხოვო ტელერადიო დეპარტამენტის თავმჯდომარეს, ბატონ არჩილ გოგელიას, — დაგვითმოს საეთერო დრო.

ბატონ გურამ მუჩაიძეს კი, სოციალ-დემოკრატთა ლიდერს, უკვე ოფიციალურად ვიწვევ ტელედებატებში. იგი მეცნიერი კაცი გახლავთ და ჩემთან პოლემიკა, ალბათ, არ გაუჭირდება...

თუ ბატონი გურამი ვერ მოიცლის, იქნებ მათი გაზეთის რედაქტორმა, ბატონმა ნიკო გოგოჭურმა მიკადროს, რომელიც ილია ჭავჭავაძის მკვლელობის დოკუმენტებსა და პირველწყაროებს [illegible]...

ვფიქრობ, მაყურებელი თავად გაარჩევს ჩვენს შორის მტყუანსა და მართალს.

საგაზეთო პოლემიკას კი, ამით ვწყვეტთ.

ნოდარ გრიგალაშვილი

შეძრწუნებულები და შერისხული

(„იბერია-სპექტრის" ერთი პუბლიკაციის გამო)

შეძრწუნებულები რკინიგზელი პარმენ არველაძე და გაზეთი „იბერია-სპექტრი" გახლავთ, ხოლო მათგან უსამართლოდ შერისხული — გაზეთი „საქართველო".

თურმე, ერთ მშვენიერ დღეს, როდესაც პატივცემული პარმენი საჯარო ბიბლიოთეკაში მორიგი სტუმრობის დროს ძველ გაზეთებს ჩაჰკირკიტებდა, რათა „ბევრ რამეზე სწორი წარმოდგენა შეექმნა", მოულოდნელად აღმოუჩენია „ძველ და ახლანდელ გაზეთებში (ხაზი აქაც და ქვემოთაც ჩემია — კ.ლ.) გამოქვეყნებული ზოგიერთი მასალების ერთგვაროვნება, კერძოდ, იმ მასალების, რომლებიც იბეჭდებოდნენ 1924 წლის აგვისტოში და 1992 წლის აგვისტოში".

ძნელი გამოსაცნობია, ამ „აღმოჩენის" შემდგომ პირველად რომელი გრძნობა დაეუფლა პატ. პარმენს — შეძრწუნების თუ აღფრთოვანების (სხვათა შორის, კარგი იყო, ძველი რკინიგზელი რკინიგზის აფეთქებებით შეძრწუნებულიყო), მაგრამ გადაწყვეტილება რომ სწორედ ისეთი მიიღო, როგორც შეჰფერის ყველა პატიოსან და „სწორი შეხედულების" მქონე ადამიანს, ვინც დღენიადაგ იმაზე ფიქრობს, რათა სხვებსაც დაეხმაროს „სწორი დასკვნების გამოტანაში" — ეს ნაღდია. სახელდობრ, ადგა და ეს აღმოჩენა „ერთადერთ ჭეშმარიტად დამოუკიდებელ" გაზეთ „იბერია-სპექტრს" გადასცა.

ჭეშმარიტებასთან დაძმობილებულმა გაზეთმა, რომელსაც ჭეშმარიტების გაგება არც კი გახსენებია, პატ. პარმენის კვალად შეძრწუნებულმა, არც აცია არც აცხელა და მრისხანე სათაურით „დავხოცოთ! გავანადგუროთ!" გვერდიგვერდ დააწყვილა „კომუნისტი" და „საქართველო".

რა მიზანს ისახავენ პატივცემული პარმენი და „იბერია-სპექტრი"?

ამგვარი ავტორ-რედაქციული მონტაჟით „ჩვენს თანამედროვეებს" უნდა შეექმნათ შთაბეჭდილება, რომ დღევანდელი გაზეთი „საქართველო" ისევე მოუწოდებს ხალხს მოწინააღმდეგეთა გასანადგურებლად, ვითარცა აწგარდასული დროის „კომუნისტი".

ამ ფაქტის საილუსტრაციოდ „იბერია სპექტრმა" გაზეთ „საქართველოდან" გადაბეჭდა ასეთი ციტატები:

გაზეთი „საქართველო" — „მოსაკვეთი უნდა მოიკვეთოს, „ბანდები უნდა განადგურდნენ", „სატანას ცეცხლითა და მახვილით უნდა ვებრძოლოთ", „დასასჯელი უნდა დაისაჯოს", „დასახვრეტი უნდა დაიხვრიტოს". ასეთი დაუნდობელი ვერდიქტი გამოუტანეს შეიარაღებული ბანდების მოქმედებებს 12 აგვისტოს რესპუბლიკის მოედანზე შეკრებილმა მომიტინგეებმა და ორატორებმა".

გაზეთ „საქართველოს" ეს ამონაწერი დაუწყვილა 20-იანი წლების გაზეთ „კომუნისტის" მართლაც საშინელ ამონარიდებს და დასკვნა მკითხველს მიანდო. მკითხველი კი, ბუნებრივია, ერთადერთ დასკვნას გამოიტანს — რა ბოლშევიკური და წამხდარიც „კომუნისტი" იყო, ისეთივე გახლავთ გაზეთი „საქართველო", ასე ხელისუფლების მიტინგზე გამოსულ ორატორებთან ერთად, გაზეთიც ინსტატურად მიალანძღეს.

ვერაფერს იტყვი, საქმე იმდენად ვირეშმაკულად არის მოკვარახჭინებული, მაგრამ რედაქციის ვირეშმაკობას (მაპატიოს მკითხველმა, სხვა სახელს მათ საქციელს ვერ უწოდებს კაცი) ახლავე ავხდით ფარდას.

ზემოთწარმოდგენილი ციტატის შემდეგ, რომლითაც გაზეთმა მიტინგის საერთო პათოსი წარმოადგინა, ეწერა წინადადება, რომელიც ჩვენს პოზიციას გამოხატავდა და რომელითაც გაზეთ „კომუნისტთან" „საქართველოს" ხსენება უკვე შეუძლებელი გახდებოდა. აი, სწორედ ეს წინადადება ამოაგდო ავტორმა თუ „იბერია-სპექტრის" რედაქციამ. გთავაზობთ ამ ფრაზას, რომელიც ზემოთწარმოდგენილ ციტატას მოსდევს — „სხვა აზრი იმ დღეს, სამწუხაროდ, თითქმის არ ყოფილა".

• ახლა ვეკითხებით „იბერია-სპექტრის" მესვეურებს, რატომ ამოაგდეთ ეს ფრაზა? რომ დაგვეწერა „სხვა აზრი იმ დღეს, საბედნიეროდ, თითქმის არ ყოფილა-ო", მაშინ თუ ამოაგდებდით მას?

ახლა მკითხველს გვინდა შევახსენოთ, როცა „იბერია-სპექტრსა" და „თავისუფალ საქართველოს" გაუჭირდა, გაზეთი „საქართველო" თავისი შესაძლებლობის ფარგლებში მათ დაეხმარა (იგივეს ვერ ვიტყვით გაზეთ „საქართველოს" მიმართ მათ დამოკიდებულებაზე გასულ წელს, როცა ჩვენ გვემუქრებოდა მაშინდელი მთავრობა). სამწუხაროდ, კუ და მორიელის არაკისა არ იყოს, კეთილი საქმის საზღაურს მორიელის მორალით გვიხდიან კოლეგები.

მათ შევახსენებთ ამ არაკის ფინალს, ვინძლო მეორედ აღარ გაიმეორონ მსგავსი ვირეშმაკობა.

კობა ლიკლიკაძე

კრიზისულ ვითარებაში ათმაგად იზრდება ყოველი სიტყვის წონა

ალბათ ცოტა ვინმეს თუ ეპარებოდა ეჭვი იმაში, რომ როგორც კი მეტნაკლებად დაისადგურებდა სიმშვიდე ცხინვალის რეგიონში, მაშინვე კონფრონტაციის ახალი კერა შეიქმნებოდა საქართველოს რომელიმე კუთხეში. ასეც მოხდა — იფეთქა აფხაზეთმა და ჩვენს ჯერ კიდევ მოუმაგრებელ სახელმწიფოებრიობას ახალი საფრთხე შეექმნა. თუმცა, თავს ნუ მოვიტყუებთ — მოულოდნელი ამაში არაფერი ყოფილა, ვინაიდან ავტონომიის ხელმძღვანელმა თითქოს მიზნად დაისახა გამოეწვია სისხლისმღვრელი შეტაკება ამ მხარის ორ მკვიდრ ერს შორის. ერთი სწ[illegible]დებულნი, [illegible] ერთი უკიდურესობიდან გადავარდნა მეორეში, არეულობა საკუთარ რიგებში, ერთმანეთთან ურთიერთობების გარკვევა. ჯამში კი ჩვენს ირგვლივ ყალიბდება არასახარბიელო საზოგადოებრივი აზრი და ცამდე მართალნიც რომ ვიყოთ — ძნელად თუ ვუმტკიცებთ ვინმეს ჩვენს სიმართლეს.

კრიზისულ ვითარებაში ათმაგად იზრდება ყოველი სიტყვის წონა, ყოველი მოუფიქრებელი წინადადების ფასი. რა უნდა მოვთხოვოთ უცხოელ ჟურნალისტებს, როცა ზოგჯერ, პოლემიკურ აჟიოტაჟს აყოლილები თუ თვითგანწმე-

ერის ინტერესების უზრუნველყოფა მეორის ხარჯზე — ვერაფერი საფუძველია ნორმალური თანაცხოვრებისათვის და ეს კარგად უნდა შეიგნონ აფხაზთა ექსტრემისტულად განწყობილმა ლიდერებმა. კარგია, თუ ამას გაითვალისწინებენ ისინიც, ვინც დღეს რევანშისტული ჟინით არიან შეპყრობილნი.

მაგრამ ამჯერად ჩვენ არ ვაპირებთ საუბარს ამ პრობლემის წმინდა პოლიტიკური მხარის შესახებ. გვინდა შევეხოთ იმ სენს, რომელიც ლამის მოურჩენელი გახდა ჩვენთვის. ეს გახლავთ დროული და არა დაგვიანებული, მიზანმიმართული და არა უსისტემო, მშვიდი და არა ისტერიული პროპაგანდა და მოსახლეობის ინფორმირება. როცა მოუმზადებლები ვხვდებით ისეთ მოვლენას, რომლისთვისაც ყველა წესის მიხედვით წინანდის ჟინით შეპყრობილნი, ვიბრალებთ იმას, საკუთარ ერს ვადანაშაულებთ იმაში, რაშიც ბრალი ნამდვილად არ მიგვიძღვის. მეორე მხრივ, რას იფიქრებს ჩვენზე ამერიკელი, რომელსაც იმის ახსნა-განმარტებას დავუწყებთ, თითქოს აფხაზებს არაფერი აქვთ საერთო აფხაზეთის ტერიტორიასთან? ვითომ ნებისმიერ ამერიკელს მეტი აქვს საერთო ამერიკის კონტინენტთან, ვიდრე აფხაზს აფხაზეთთან?

სიტყვა აზრს არ უნდა უსწრებდეს და საქმეს არ უნდა ვნებდეს. და სულაც არ არის აუცილებელი პოლიტიკოსისათვის, რომ გარე მოხმარებისათვის სამივე ერთმანეთს ემთხვეოდეს მუდამ.

გიორგი ხაინდრავა
ივლიანე ხაინდრავა

თქვენს წინაშეა ბლოკი „11 ოქტომბერი“

როგორც ცნობილია, შეიქმნა საარჩევნო ბლოკი „11 ოქტომბერი“, რომელიც აერთიანებს სახალხო ფრონტს, „დასს“-, რესპუბლიკურ პარტიას და ქრისტიანულ-დემოკრატიულ კავშირს.

ჩვენი გაზეთი პერიოდულად წარმოგიდგენთ ბლოკში შემავალ ორგანიზაციებს, შემოგთავაზებთ საუბარს მათ ხელმძღვანელებთან.

დღეს თქვენს წინაშეა პოლიტიკური ორგანიზაცია „დას“-ი და მისი თავმჯდომარის მოადგილე ბატონი ვახტანგ ხმალაძე.

„დას“-ი — დემოკრატიული არჩევანი საქართველოსთვის — შეიქმნა 1989 წლის 14 მაისს, როცა ჩატარდა მისი დამფუძნებელი კრება. პოლიტიკური ორგანიზაციის სათავეებთან არიან ის ადამიანები, რომლებიც 1989 წელს სსრკ სახალხო დეპუტატთა არჩევნებში მხარს უჭერდნენ აკაკი ბაქრაძის, ნოდარ ნათაძისა და პარმენ მარგველაშვილის კანდიდატურებს, რათა ეჩვენებინათ საზოგადოებისათვის, რომ არჩევნების გზით შესაძლებელია ხელისუფლების შეცვლა.

„დას“-ი ცნობილია თავისი კანონშემოქმედებითი მოღვაწეობით. მისი ინიციატივით, სახალხო ფრონტთან ერთობლივი მოქმედების შედეგად, შესაძლებელი გახდა, 1989 წლის ნოემბერში, სსრკ უზენაეს საბჭოს მიეღო ოთხი კონსტიტუციური ცვლილების ახალი რედაქცია, რომლის ძალითაც ა) საქართველოს მიწა-წყალი და ბუნებრივი სიმდიდრე გამოცხადდა საქართველოს საკუთრებად; ბ) კონსტიტუციურად დაკანონდა კერძო საკუთრება; გ) აღიარებულ იქნა საქართველოს კანონების უზენაესობა საკავშირო კანონების წინაშე; დ) შემუშავებულ იქნა სსრკ-დან საქართველოს თავისუფლად გასვლის კონსტიტუციური დაცვის მექანიზმი (69-ე მუხლი).

საარჩევნო კანონი საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს 1990 წლის მარტის არაპარტიული არჩევნების შესახებ შემუშავებული იყო „დას“-ის მიერ.

მისი მონაწილეობით იყო მომზადებული ის ტექსტი, რომლითაც 1990 წლის გაზაფხულზე, საქართველოს სსრ უზენაესმა საბჭომ აღიარა 1921 წლის თებერვალში საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს ოკუპაცია და ფაქტობრივი ანექსია.

სწორედ „დას“-მა შეიმუშავა ის კანონპროექტი, რომელიც საფუძვლად დაედო 1990 წლის 28 ოქტომბრის პირველი, მრავალპარტიული არჩევნების კანონს.

„დას“-მა ჯერ კიდევ 1990 წელს მოამზადა კანონპროექტები პოლიტიკური პარტიების და პრესისა და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა შესახებ, რომელიც ყოფილმა უზენაესმა საბჭომ მიიღო მნიშვნელოვანი ცვლილებებით.

„დას“-ის მომზადებულია საარჩევნო კანონი საკრებულოთა არჩევნების შესახებ, ახალი 11 ოქტომბრის არჩევნების დებულების პროექტი და სხვა საკანონმდებლო აქტები.

იგი არ არის მრავალრიცხოვანი პოლიტიკური ორგანიზაცია. „დას“-ის უცვლელი თავმჯდომარეა რევაზ შავიშვილი,

---

ვახტანგ ხმალაძე:

ჩვენ ყველასთან ერთად, ერთ მაგიდასთან ვერ დავსხდებით...

ბატონო ვახტანგ, პოლიტიკური ორგანიზაცია „დას“-ი საარჩევნო ბლოკის — „11 ოქტომბერი“ წევრია. რამ განაპირობა ამ ბლოკის შექმნა და თქვენი მონაწილეობა მასში?

— მოგეხსენებათ, დღევანდელ პოლიტიკურ პარტიებს პროგრამული თვალსაზრისით განსხვავება თითქმის არა აქვთ. ამდენად, იმის თქმა, რომ ჩვენი ბლოკი მხოლოდ პროგრამული ერთიანობის გამო შეიქმნა, არ იქნება სწორი. მე ვფიქრობ, ჩვენი ბლოკის შექმნის ძირითადი მიზეზი იყო მასში გაერთიანებული პარტიების პოლიტიკური წარსული. ამ პარტიებიდან ყველაზე დიდი ხნის ისტორია აქვს რესპუბლიკურ პარტიას, რომელიც 1978 წელს შეიქმნა. მცირე ხნის შემდეგ მთელი ხელმძღვანელობა პარტიისა დაპატიმრებული იქნა. სახალხო ფრონტი და „დას“-ი ერთსა და იმავე წელს, 1989 წელს, ჩამოყალიბდა. დაახლოებით ამ დროსაა შექმნილი ქრისტიანულ-დემოკრატიული კავშირი. თუ დღეს ერთად ვართ, ამის მიზეზია ის, რომ გადაწყვეტილებები, რომლებსაც ჩვენი პოლიტიკური ორგანიზაციები ქვეყნისთვის საპასუხისმგებლო მომენტებში დამოუკიდებლად ღებულობდნენ, ერთ არხში იყო მოქცეული.

ჩვენ ყველანი ყოველთვის მომხრენი ვიყავით პოლიტიკური გზებით ნებისმიერი საკითხების გადაწყვეტისა; ყოველთვის ვუჭერდით მხარს არჩევნებს, ანუ ყოველთვის ვემხრობოდით საპარლამენტო ცხოვრებას. დღესაც ამ პოზიციებზე ვართ.

ამას გარდა, არცთუ უმნიშვნელოა პოლიტიკური სიმპათიებიც. ამ მხრივ ჩვენი ორგანიზაციების ხელმძღვანელებსა და წევრებს შორის კარგი ურთიერთობები სუფევს. რა თქმა უნდა, არის წინააღმდეგობებიც, რომლებიც გონივრული მიდგომის დროს ხელს უწყობს უფრო სწორი გადაწყვეტილებების მიღებას. ვიმედოვნებ, არჩევნების შემდგომ თანამშრომლობა უფრო მჭიდრო გახდება და დაიხვეწება.

— ბატონო ვახტანგ, საქართველოში არსებული თითქმის ყველა პოლიტიკური პარტია მომხრეა საქართველოს ერთიანობის იდეისა. მაგრამ ხდება პარადოქსული სიტუაცია. ერთიანობა კი სურთ, მაგრამ ვერ ერთიანდებიან მაშინაც კი, თუ პრინციპები და პროგრამებიც საზიაროა. პირადად ჩემთვის ძალიან მიმზიდველი იყო იდეა ერთიანი საარჩევნო ბლოკის შექმნისა ბ-ნ ედუარდ შევარდნაძის სათავეში. რამდენადაც ვიცი, ბლოკი „11 ოქტომბერი“ ამგვარი ბლოკის შექმნის წინააღმდეგი იყო, რატომ?

— ამის გაკეთება შეუძლებელიც იყო და, ალბათ, არც იქნებოდა სწორი. რა იქნებოდა ეს? ერთი პარტია, ერთპარტიული პარლამენტი, თუ რაღაც უფორმო და უსახო მასა?

მე ერთ მომენტს მსურს ხაზი გავუსვა. როდესაც მიდიოდა პოლიტიკური კონსულტაციები მეტნაკლებად დიდი პოლიტიკური ბლოკის შექმნის თაობაზე, ერთ-ერთ სხდომაზე მე დავსვი შეკითხვა: როგორ გესახებათ საქართველოს სახელმწიფოს მოწყობის საკითხი მეთქი. დემოკრატიული კავშირის ერთ-ერთმა თანათავმჯდომარემ განაცხადა, ჩვენ მომხრენი ვართ საქართველო იყოს საპრეზიდენტო რესპუბლიკა ძლიერი პრეზიდენტით სათავეშიო. ამაზე ჩვენ კატეგორიული წინააღმდეგი წავედით, რადგან მიგვაჩნია, რომ არსებულ სიტუაციაში საქართველო უნდა იყოს საპარლამენტო რესპუბლიკა. ამიტომ ჩვენი ერთ ბლოკში ყოფნა ყოვლად შეუძლებელი და მიუღებელი იყო.

ამას გარდა, ბლოკში ჩვენს გვერდით იქნებოდნენ ადამიანები, რომლებსაც სხვადასხვაფერი წარსული აქვთ. ბუნებრივია, ყველასთან ერთად ჩვენ ერთ მაგიდასთან ვერც დავსხდებოდით და ვერც დავსხდებით. თუმცა, რასაკვირველია, არიან ისეთი პარტიები, რომლებთან ერთად ჩვენ სიამოვნებით გავერთიანდებოდით ერთ ბლოკში, მაგრამ სხვადასხვა მიზეზების გამო ეს, სამწუხაროდ, ვერ მოხერხდა.

რაც შეეხება ბატონ ედუარდ შევარდნაძის პიროვნებას. მისი როლი საქართველოს სინამდვილეში ძალიან დიდია. მე ვიტყოდი, მისი ყოფნა დღეს საქართველოში და სახელმწიფო საბჭოს სათავეში აუცილებლად საჭიროა. ვფიქრობ, ხვალაც, არჩევნების შემდეგ, აუცილებელია მისი ყოფნა საქართველოს ხელისუფლებაში. მან აუცილებლად უნდა მიიღოს, და მიიღებს კიდეც, დეპუტატობის მანდატს, იმიტომ, რომ ეკუთვნის იგი.

მაგრამ მე ვფიქრობ, რომ ის ბლოკი, რომელსაც ბატონი ედუარდი ჩაუდგა სათავეში, ბევრად უფრო მეტ ადგილს მიიღებს პარლამენტში, ვიდრე იმსახურებს, და ამდენად შეიქმნება ისეთივე ფსიქოლოგიური სურათი, როგორიც საქართველოში იყო გასულ წელს;. ანუ, სახიფათოა, ამ ჯგუფმა არ გამოიწვიოს ბატონი შევარდნაძის დისკრედიტაცია აქედან გამომდინარე ყველა იმ შედეგებით, რაც უკვე იწვნია ქვეყანამ...

სწორედ ამიტომ ვიყავით წინააღმდეგი ბლოკთან ერთად შევარდნაძის არჩევნებში მონაწილეობისა და მხარს ვუჭერდით, რომ იგი ყოფილიყო დამოუკიდებელი კანდიდატი.

— ბატონო ვახტანგ, დღეს რომ 12 ოქტომბერი იყოს და თქვენ არჩევნებში გაგემარჯვათ, რას ეტყოდით ქართველ ხალხს?

— ალბათ იმას, რომ მთელი ჩვენი შესაძლებლობებით, გონებრივით თუ ფიზიკურით, ვემსახურებით საქართველოს ინტერესებს. ვეტყოდით, რომ ყველაფერსგავაკეთებთმისათვის, რათასაქართველოჩამოყალიბდეს, როგორცსამართლებრივისახელმწიფო; რათა საქართველო გახდეს სახელმწიფო, სადაც უზენაესი იქნება მხოლოდ კანონი, რომელსაც ვერავინ ხელყოფს, ვერც დიდი და ვერც მცირე. ვეტყოდი, რომ ჩვენ მზად ვართ ყველაფერი ვაკეთოთ და ყველა გადაწყვეტილება მივიღოთ საქართველოს მოსახლეობასთან ერთად, რომ ვიმუშავებთ პატიოსნად. შესაძლოა კიდევ სხვა რამეებიც მეთქვა, მაგრამ ეს ის არის, რის ნაკლებობასაც ყველაზე მეტად განვიცდით.

მაგრამ დღეს 12 ოქტომბერი არ არის და ამიტომ მინდა ვთხოვო ამომრჩეველს, რომ მთელი პასუხისმგებლობითა და კეთილსინდისიერებით მოეკიდოს არჩევნებს. რადგან მხოლოდ კანონიერი პარლამენტი შესძლებს დღეს დაარეგულიროს ბევრი ის პრობლემა, რაც ჩვენს წინაშე დგას. ამისთვის საჭიროა პარლამენტი იყოს ქმედუნარიანი და მოქმედებდეს იმ პრინციპების საფუძველზე, რაც ზემოთ ვთქვი. ამისთვის კი, თავის მხრივ, საჭიროა, რომ ამომრჩეველმა არ დაიზაროს და შეეცადოს გაარკვიოს ვინ ვინ არის დღეს და ვინ იყო გუშინ, თუ გუშინწინ. ვიმეორებ, საქართველოს ბედი დამოკიდებულია იმაზე, თუ ვის ხელში აღმოჩნდება ხვალ სახელმწიფო მართვის სადავეები. პესიმიზმში არ ჩამომართვათ, მაგრამ ეს არის ალბათ უკანასკნელი შანსი, რომ ჩავდგეთ ცივილიზებულ ქვეყანათა რიგებში.

ესაუბრა
კობა ლიკლიკაძე

არჩევნები 73 წლის წინ

საქართველოს დამფუძნებელი კრება

26 მაისის აქტით ჩაეყარა საძირკველი საქართველოს ახალ სახელმწიფოებრივობას. საქართველო აღსდგა, როგორც დამოუკიდებელი რესპუბლიკა. მაგრამ ახალი რესპუბლიკის სახელმწიფოებრივი შენობა ჯერ არამც თუ არ დასრულებულა, არამედ არც კი დაწყებულა საფუძვლიანად. მხოლოდ დამფუძნებელმა კრებამ, რომელმაც უნდა გამოხატოს მთელი საქართველოს ნებისყოფა და ინტერესები, ჩაუყაროს მტკიცე საფუძველი ჩვენი ქვეყნის სახელმწიფოებრივ აღშენებლობას.

დამფუძნებელი კრება შეიმუშავებს კონსტიტუციას, ე.ი. სახელმწიფოს წყობილების ფორმას. დამფუძნებელი კრება განიხილავს მთავარს ეკონომიურსა და პოლიტიკურ საკითხებს. გადასინჯავს ეხლანდელი პარლამენტის ნამუშევარს და დაადასტურებს მას, ანუ შეცვლის თუ ახალს შეიმუშავებს.

ეს უზენაესი ორგანო ჩვენი რესპუბლიკისა სულ მოკლე დროში უნდა შეიკრიბოს. არჩევნები 14 თებერვლისათვის არის დანიშნული, გასაგებია დაჩქარება დამფუძნებელი კრების მოწვევისა, საჭიროა დასასრული დაედოს იმ შერეულს, ნახევრად სახელმწიფოებრივ მუშაობას, რომელსაც იძულებულია ეწეოდეს ჩვენი პარლამენტი და ჩვენი მთავრობა. ასეთს პირობებში რთული სოციალური რეფორმების განხორციელება მეტად ძნელია. ჩვენი ქვეყანა კი დიდად საჭიროებს თავის ცხოვრების ახალს საფუძველზე აშენებას და დაჩქარებით აშენებას.

გასაგებია დამფუძნებელი კრების მოწვევის დაჩქარება, ხოლო გაუგებარი და შეუწყნარებელი იყო მისი ასე უცბათ დანიშვნა. შვიდი თვის განმავლობაში საკმაო დრო გვქონდა რომ ყოველივე წინასწარი მუშაობა დროზე დაგვესრულებინა და თავის დროზევე გამოგვეცხადებინა დამფუძნებელი კრების არჩევნები. თორემ ერთი თვის განმავლობაში მოწვევა დამფუძნებელი კრების, როდესაც არა გვაქვს ჯერ კიდევ მოწყობილი საარჩევნო ორგანიზაციები, არ გვაქვს შედგენილი ამომრჩეველთა სიები და საზოგადოდ არც კი დაწყებულა ეს რთული საარჩევნო მუშაობა, განა შესაწყნარებელია? ნუთუ კიდევ უნდა განმეორდეს საერობო არჩევნების მაგალითი? ცუდად მოწყობილ საერობო არჩევნების გამოსწორება ხომ კიდევ ისე ძნელი არ არის, ცუდად არჩეული დამფუძნებელი კრება კი უბედურობა იქნებოდა ჩვენი ქვეყნისათვის.

დამფუძნებელმა კრებამ უნდა გამოხატოს მთელი საქართველო, მთელი მისი ინტერესთა სხვადასხვაობა. ის არ შეიძლება, რომ იყოს ისე ცალმხრივად შედგენილი, როგორიც იყვნენ ყველა ის ორგანოები, რომელნიც რევოლუციის დროს აღჭურვილნი იყვნენ მთელი ძალა-უფლებით. მთელს საქართველოს ეს კრება კი მხოლოდ მაშინ გამოხატავს, თუ მის არჩევნებში მონაწილეობას მიიღებს მთელი ერი და არჩევნები იქნება მოწყობილი წესიერად, კანონიერად.

დამფუძნებელი კრების ასეთი დაჩქარებით მოწვევას პარლამენტში იმით ახსნიდნენ, რომ ევროპაში საზავო კონფერენცია უკვე იწყება და საჭიროა ამ დროისათვის საქართველოს ჰყავდეს უზენაესი საკანონმდებლო ორგანო. მაგრამ საზავო კონფერენციის მოწვევის ამბავი უკვე სამი თვის წინადაც საქვეყნოდ გამორკვეული იყო. რასაკვირველია, შესაძლოა იყო დეკემბრის დასაწყისში მაინც გამოქვეყნებულიყო დამფუძნებელი კრების არჩევნების დღე.

უმრავლესობის პარტიების მიერ ასე ნაჩქარევად არჩევნების დანიშვნა — გასაგებია. სამწუხაროა, რომ ამით შეიძლება დაზიანდეს თვით დამფუძნებელი კრების საქმე. ამისთვის ყველა შეგნებული ქართველი მოვალეა ყოველგვარი საშუალება მიიღოს, რომ მიუხედავად ასეთი დაჩქარებისა, საქართველოს დამფუძნებელი კრება კანონიერად და წესიერად იყოს არჩეული და მის არჩევნებში რაც შეიძლებ მეტმა ხალხმა მიიღოს მონაწილეობა.

„საქართველო“
1919 წლის 12 იანვარი

ჯერ პატრონ-მსახურება...

ფელიქს კოჭიაშვილი

„წერილში, „ბედი ქართლისა და აკაკი წერეთელი", ბატონი აკაკი ბაქრაძე, გადმოგვცემს რა „განთიადის" ავტორის მიერ მხატვრულ სახეებში დახატულ მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრის „სნეული საქართველოსათვის", ამ დროის ქართველის ცნობიერებისათვის დამახასიათებელ მანკიერ ნიშან-თვისებებს, დაასკვნის: **„ეროვნული სნეულების ეს ნიშნები აღმოაჩნდება ყველა ხალხს, ვისაც დამოუკიდებლობა და თავისუფლება დაუკარგავს. ავადმყოფობას მანამდე ვერავითარი საშუალება ვერ განკურნავს, სანამ ერი ისევ არ მოიპოვებს დამოუკიდებლობასა და თავისუფლებას".**

შემდგომ ეს სნეულება კიდევ უფრო გაღრმავა, ქართველი კაცის ცნობიერების მოშლა-მორღვევას კიდევ უფრო შეუწყო ხელი ბოლშევიკურ-კომუნისტურმა სისტემამ.

ცნობილია, ეროვნული სახელმწიფოებრიობის მოშლა ადამიანში იწვევს **სახელმწიფოებრივი პატრიოტიზმის შეგნების** მოშლას, მის შეცვლას **„ეზოს პატრიოტიზმით"** („მთავარია, ჩემი სახლი, ეზო — საკუთრად შემოღობილი ეზო — მოვაწყო კარგად, იმის იქით რა ხდება, რა ჩემი საქმეა, რა თავში ვიხლი!..").

(სახელმწიფოებრივი პატრიოტიზმის შეგნების მოშლის „მშვენიერ" მაგალითად გამოდგება საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში არცთუ დიდი ხნის წინ მიწის მასიურად გაყიდვა-მიტაცება. ეს ხდებოდა ხანგრძლივად, დღისით-მზისით, ხალხის თვალწინ, მისი გულგრილი დუმილის თანხლებით. არადა, ამ დროს ძმა ძმას არინდობდა, როცა საქმე მათი საზიარო ორი მტკაველი მიწის გაყოფაზე მიდგებოდა)...

* * *

დღეს საქართველო დამოუკიდებელი ქვეყანაა, იძენს ეროვნული სახელმწიფოებრიობის ატრიბუტებს... მაგრამ ნამდვილი, „სრული" სახელმწიფო ვერ აშენდება, პირველ ყოვლისა, თუ ამ „მშენებლის" (ხალხის) ფსიქოლოგიური „განწყობა" (დამოუკიდებელი, **მისი** ქვეყნის მოქალაქის **ფსიქოლოგიაზე „განწყობა"**) არ მოხდა, თუ **მასობრივი ცნობიერების** დონეზე არ აღსდგა სახელმწიფოებრივი პატრიოტიზმის შეგნება — რომ ყველა ერთად და თითოეული ცალ-ცალკე ამ ქვეყნის, დამოუკიდებელი საქართველოს ნამდვილი ბატონ-პატრონები მხოლოდ მაშინ გავხდებით, როცა ჯერ **წესიერ პატრონ-მსახურებას** გავუწევთ მას...

რა თქმა უნდა, ახალს არაფერს ვამბობ, ეს ყველაფერი ცნობილი ჭეშმარიტებებია.

უბედურებაც ისაა, რომ ეს ჭეშმარიტებანი მხოლოდ ცოდნის („ზეპირი ცოდნის"), და არა საქმის დონეზე ვიცით.

ხოლო როცა ამ დონეზე იციან „ზემოთაც"...

* * *

სახლიდან სამსახურში მომავალი ყოველ ორ-სამ დღეში ერთხელ დღევანდელი საქართველოსთვის ერთი ტიპიური სურათის მოწმე ვხდები:

„იკარუსის" ფირმის ავტობუსთან უამრავი ხალხი ირევა...

ქალები, კაცები, ახალგაზრდები, ხანდაზმულები უამრავზე უამრავ, დიდზე დიდ ჩემოდნებს, ყუთებს, ფუთებს ავტობუსში სტენიან (ამასწინათ საკმაოდ მოზრდილი კიბეებიც — ჩვეულებრივი, ასასვლელი კიბეები — დავლანდე. ძალიან მაინტერესებს, სად და როგორ უნდა მოეთავსებინათ)...

მიხვდით, რასაკვირველია, ეს ხალხი, ეს ბარგი თურქეთში მიდის...

არა, ნუ შეგეშინდებათ, ძვირფასო მკითხველო, სრულიადაც არ ვაპირებ ამ „გადაღეჭილი" „თურქეთის თემის" კიდევ ერთხელ „გადაღეჭვას", ლექციის, მორალის წაკითხვას იმის შესახებ, თუ რაოდენ ცუდია ამგვარი, მასობრივი „ტურიზმი", ყველაფრის თურქეთში გაზიდვა (არადა, მართლაც ყველაფერს ეზიდებიან, ნემსიდან დაწყებული და ხეტყით დამთავრებული)...

დიახ, თემა მართლაც გაცვეთილია.

და უბედურებაც ისაა, რომ ეს ყველაფერი დღემდე „თემის", წერა-კითხვის დონეზე რჩება. ეს კი არა, რაც უფრო მეტი და მეტად მრისხანე, დასანამუსებელი ითქმებ-იწერება, მით უფრო იზრდება საქართველოს გადინება თურქეთს!..

* * *

დღემდე არის ლაპარაკი (და შიშიანობა), რუსის ჯარი რომ გავიდეს საქართველოდან, თურქეთი დაგვიპყრობსო...

ტყუილი შიშია.

თურქეთს უკვე დაპყრობილი ვყავართ.

ყველაზე საშიში დაპყრობით — ეკონომიკურად (ინგლისისთვის, ეკონომიკური თვალსაზრისით როგორც კი უსარგებლო ხდებოდა ესა თუ ის კოლონია, მაშინვე „ანთავისუფლებდა")!..

ამაზე მეტად ვინ და როგორ უნდა დაგიპყროს, როცა საკუთარი ფეხით (მანქანით, ავტობუსით), ხელით მიეზიდები და აბარებ იქ, ყველაფერს, რისი მოპოვებაც კი შეიძლება (შესძლებ) აქ?!.

* * *

ზემოთ ეროვნული სახელმწიფოებრიობის ატრიბუტები ვახსენე. ერთ-ერთი ამგვარი მთავარი ატრიბუტი საზღვრების დაცულობა-კონტროლი, საბაჟოს არსებობაა.

უკვე გვაქვს ეროვნული საბაჟოს მთელი სამმართველო.

ჰოდა, კონკრეტულად ვეკითხები **ამ უწყების ხელმძღვანელებს:**

რატომ, როგორ გადის სარფის საბაჟოდან ესოდენ უკანონოდ, თავისუფლად ყველაფერი ის, რისი გატანაც არ შეიძლება (უკვე თურქეთის მოქალაქეებს გააქვთ მანქანებით სხვადასხვა ფოლადი)?!.

კონკრეტულად ვეკითხები **ბუნების დაცვის სამინისტროს ხელმძღვანელებს:**

რას აკეთებენ [illegible], რომ საქართველოდან არ გადიოდეს ძვირფასი ხე-ტყე, სხვადასხვა მადანი?!

* * *

ამასწინათ ჩვენს პრესაში დაიბეჭდა ინფორმაცია, სარფის საბაჟოდან (გამსვლელ-შემომსვლელებიდან) კვირაში 700.000 დოლარი შემოგვდისო.

ასევე დაიბეჭდა ცნობა იმის თაობაზე, რომ მსოფლიო ბანკში საქართველოს გაწევრიანებისათვის საჭირო დოლარები ჰოლანდიამ გადაიხადა.

ვალუტა ასევე არა გვაქვს წამლების შესაძენად, ავადმყოფების, სტუდენტების საზღვარგარეთ გასაგზავნად და ა.შ. და ა.შ.

კონკრეტულად ვეკითხები ჩვენს ხელისუფლებას:

სად მიდის სარფის საბაჟოდან შემოსული ის უზარმაზარი რაოდენობის ვალუტა?!

* * *

ბესიკ ქუთათელაძის დაღუპვის შემდეგ საქართველოს ტელევიზიით ნაჩვენები იქნა მისადმი მიძღვნილი გადაცემა.

ერთი საოცარი ფრაზა უთქვამს ბესიკ ქუთათელაძეს: „... **აქ, სამაჩაბლოში სამშობლოსათვის საომრად სამასიოდე კაცი ძლივს მოგროვდა და ამ დროს სარფის გზას ყოველდღე ასი ათასი კაცი მიუყვება!..**"

როგორც იტყვიან, ამით ყველაფერია ნათქვამი...

ახლა ქმნაა საჭირო!..

რათა აღარავის და აღარასოდეს დასჭირდეს ამ მწარე სიტყვების განმეორება!..

ნომერში წარმოდგენილი ნახატების ავტორია მურთაზ აბაშიძე

საქართველო СНГ-ში არ შედის! — მემილიონედ აცხადებს შევარდნაძე

გაზეთმა „იბერია-სპექტრმა" თავის 20—26 აგვისტოს ნომერში გაზ. „კურანტიდან" გადმობეჭდა წერილი „საქართველო შედის СНГ-ში?", რომელშიც მკითხველს აუწყებენ, თითქოს ბატონი ედუარდ შევარდნაძე თანახმაა СНГ-ში საქართველოს ამა თუ იმ ფორმით შეყვანისა.

ამ წერილმა საზოგადოების აღელვება გამოიწვია. საბედნიეროდ, სახელმწიფო საბჭოს 25 აგვისტოს სხდომაზე ბ-ნმა ე. შევარდნაძემ განაცხადა, რომ, მართალია, მას აღნიშნული წერილი არ წაუკითხავს, მაგრამ ცალსახად და კატეგორიულად აღნიშნა, რომ თუ სადმე ასეთი რამ წერია, ეს სიცრუე და დეზინფორმაციააა-ო.

ინფორმაცია

იმ მოქალაქეთა საყურადღებოდ, რომელთაც 10 აგვისტომდე შეიტანეს ფული შემნახველ სალაროებში

როგორც ცნობილია, ამასწინათ მოხდა მოსახლეობის ანაბრების ინდექსაცია, ანუ ეს ანაბრები გაორმაგდა.

თუ შეიძლება ასე ითქვას, ოპერაცია „ინდექსაცია" დიდი წარმატებით ჩატარდა — ეროვნულ ბანკში ერთბაშად 5 მილიარდი მანეთი შევიდა (მართლაც, „როგორც წვიმს, ისე არ ქუხს" — ჩანს, რომ მოსახლეობის ნაწილს ფულის ნიშნების დეფიციტის დროსაც ჰქონია „ზედმეტი", ბანკში დასადები ფული!).

სახელმწიფო საბჭოს საფინანსო კომისიის თავმჯდომარის, ბ-ნ დემურ დვალიშვილის განცხადებით, ამ შენატანის წყალობით ხელფასების, პენსიების, სტიპენდიების შეუფერხებელი გაცემა წლის ბოლომდე შეუფერხებლად მოხდება. წინა თვეებში გასაცემი ხელფასები უკვე მიიღო მოსახლეობამ.

სამწუხაროდ, მოხდა „გვერდითი მოვლენებიც": მთელი რიგი დაწესებულებების ბუღალტერიის მუშაკებმა თანამშრომლებისათვის დასარიგებელი ხელფასები გაორმაგების „ხათრით" შემნახველ სალაროებში შეიტანეს, რასაკვირველია, თავის სახელზე.

როგორც კი ამგვარი ფაქტების შესახებ გახდა ცნობილი, მთავრობამ მიიღო გადაწყვეტილება, რომლითაც 1 სექტემბრამდე ბანკიდან 10.000 მანეთზე მეტის გამოტანა არ შეიძლება.

ასე რომ, ამ, და არა სხვა მიზეზით არის გამოწვეული ის ამბავი, რომ მეანაბრეებს აღნიშნული თანხის მეტი ვერ გამოაქვთ.

როცა კაცი კაცს ფულს ასესხებს ხოლმე, ეს ნდობის ფაქტორითაც არის განპირობებული — მსესხებელს იმედი აქვს, რომ თავის ფულს უკან მიიღებს.

ასეა მაშინაც, როცა პიროვნებას სახელმწიფო ბანკში შეაქვს დანაზოგი — შეიტანა, ე.ი. ნდობა გამოუცხადა სახელმწიფოს.

ახლა სახელმწიფოზეა დამოკიდებული ამ ნდობის გამართლება — მოსახლეობისათვის გაორმაგებული თუ არაგაორმაგებული ანაბრების „ნაღდად" განაღდება...

საქართველოს რესპუბლიკის ყოფილი უშიშროების სამინისტროს არქივში ინახება საქმე № 342, რომლის სრული დასახელებაა: „Дело о паритетном комитете антисовпартий Грузии (Заключительтное постановление)".

საქმე საშუალოზე ოდნავ მოზრდილი ფორმატის მანქანაზე ნაბეჭდი 128 გვერდისაგან შედგება. საქმის წარმოდგენილი ნაწილი შედგენილია 1925 წლის 10 აპრილიდან 16 აპრილამდე.

პროკურატურაში პარიტეტული კომიტეტის საქმე შვიდ ტომად იქნა წარდგენილი. არქივში ჩვენ ვერ მივაკვლიეთ ხსენებულ შვიდ ტომს.

პარიტეტული კომიტეტის საქმის შესახებ დასკვნითი დადგენილება შეუდგენიათ საქართველოს საგანგებო კომისიის ორ პასუხისმგებელ მუშაკს — საიდუმლო განყოფილების მე-2 ქვეგანყოფილების უფროსს პეტრე ზუბოვს და კონტრდაზვერვის განყოფილების რწმუნებულს ანდრეი შტეპას. დადგენილებას დასთანხმებია საქართველოს საგანგებო კომისიის საიდუმლო განყოფილების უფროსი ვალიკო. დადგენილება დაუმტკიცებია საქართველოს საგანგებო კომისიის თავმჯდომარის მოადგილეს, საიდუმლო-ოპერატიული ნაწილის უფროსს ლავრენტი ბერიას. ამ ოთხი ხელმოწერის შემდეგ დადგენილებას ხელს აწერს საქართველოს საგანგებო კომისიის თავმჯდომარე ეპიფანე კვანტალიანი.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ პარიტეტული კომიტეტის საქმე მხოლოდ ზოგად, სქემატურ წარმოდგენას იძლევა როგორც პარიტეტული კომიტეტის, ისე 1924 წლის აჯანყების შესახებ. პარიტეტული კომიტეტის საქმის ძიების პროცესში საქართველოს საგანგებო კომისიაში თავი მოიყარა უზარმაზარმა მასალამ. ამას დაემატა სასამართლო პროცესთა მასალები და კიდევ ზოგიერთი სხვა მასალა, რომელთა მთლიანობაში შესწავლის შემდეგ შეიძლება პარიტეტული კომიტეტისა და მთლიანად 1924 წლის აჯანყების შესახებ მეტნაკლები სისრულით მსჯელობა, თუმცა ერთი რამ ყველა შემთხვევაში გასათვალისწინებელია: 1924 წლის აჯანყების, მათ შორის პარიტეტული კომიტეტის საქმის ძიება, ასევე სასამართლო პროცესები მიმდინარეობდა წინასწარ შემუშავებული პოლიტიკური დოგმის შუქზე, რომლის მიხედვითაც 1924 წლის აჯანყება რეაქციული, ხალხის ინტერესების წინააღმდეგ მიმართული მოვლენა იყო, რაც აუცილებელს ხდიდა როგორც ძიებისას, ისე სასამართლო პროცესებზე მასალის ტენდენციურად შერჩევას, ხოლო ხშირ შემთხვევაში ფალსიფიცირებას. ყოველივე ეს გარკვეული სიძნელეების წინაშე აყენებს მკვლევარს. აღარაფერს ვამბობთ იმ დასკვნებსა და შეფასებებზე, რომელთა სიყალბე დღეს ყველასათვის ნათელია.

საქმე მთავრდება მოკლე დადგენილებით, რომლის მიხედვით პარიტეტული კომიტეტის საქმის გამო პასუხისმგებლობაში მიცემულთა დანაშაული დამტკიცებულად არის მიჩნეული, ხოლო თვით დადგენილება განსახილველად გადასაცემია საქართველოს საგანგებო კომისიის კოლეგიას.

სამწუხაროდ, ამჯერად ვერ ვახერხებთ მთლიანად გამოვაქვეყნოთ დასკვნითი დადგენილება პარიტეტული კომიტეტის საქმის შესახებ. შევარჩიეთ დადგენილების ის ნაწილები, რომელიც უფრო საინტერესოდ გვეჩვენება.

პარიტეტული კომიტეტის საქმე გაუმართავი რუსულითაა შედგენილი. ხშირია სტილისტური შეცდომები, გვხვდება აზრობრივად გაუმართავი ადგილები, სიტყვათა არასწორი შემოკლებანი, ორთოგრაფია-პუნქტუაციის წესების დარღვევანი და სხვა. ყოველივე ამან თავისი დაღი დაასვა თარგმანს. მით უფრო, რომ ჩვენ მაქსიმალურად ვეცადეთ არ დავცილებოდით პირველწყაროს, თუკი ეს არ იწვევდა ქართული ენის ნორმების დარღვევას. დედანში ხშირად ქართული გვარები რუსული დაბოლოებითაა წარმოდგენილი (მაგალითად, ჩოლოყაევი, ჯავახოვი, მუსხელოვი, ანდრონიკოვი და სხვა), რაც თარგმანში გასწორებულია

ვახტანგ გურული

პარიტეტული კომიტეტის საქმე

საქმე № 342

საქართველოს ანტისაბჭოთა პარტიების პარიტეტული კომიტეტის შესახებ (დასკვნითი დადგენილება)

ანტისაბჭოთა ფრონტის ორგანიზება საქართველოში

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდგომი პერიოდი [illegible] ანტისაბჭოთა ბანაკში აღინიშნა პარტიათა შორის ცხარე ბრძოლებით.

ყველა პარტია: მემარჯვენე სოციალ-ფედერალისტები, მემარჯვენე ესერები, დამოუკიდებელი სოციალ-დემოკრატები — „სხივლები" და განსაკუთრებით ეროვნულ-დემოკრატები ძველი ხელისუფლების დამარცხების მიზეზად თვლიდნენ მენშევიკების მიზანშეუწონელ პოლიტიკას. მენშევიკებს ბრალს სდებდნენ იმაში, რომ ვერ შეძლეს სახელმწიფო მექანიზმისა და თავდაცვის ორგანიზება.

მენშევიკები თავის მხრივ ბრალს სდებდნენ ამ უკანასკნელთ იმაში, რომ ისინი არასაკმარისად უჭერდნენ მხარს ჟორდანიას მთავრობას და თავიანთი შეურიგებელი ოპოზიციით მოახდინეს მთავრობის მოღვაწეობის პარალიზება.

ასეთი მდგომარეობა გრძელდებოდა [illegible] 1921 წლის შუა ხანებამდე, როცა მენშევიკების ცენტრალური კომიტეტის ინიციატივით საქართველოს დანარჩენ ანტისაბჭოთა პარტიათა შორის დაიწყო მოლაპარაკებები საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის ანტისაბჭოთა ფრონტის შექმნის შესახებ.

იმის გამო, რომ მენშევიკები და ეროვნულ-დემოკრატები, ე.ი. უდიდესი ძალები საქართველოს ანტისაბჭოთა ბანაკში, საქართველოს მომავალი მთავრობის შემადგენლობის საკითხში იდგნენ სრულიად საწინააღმდეგო თვალსაზრისზე, ეს მოლაპარაკებები გაჭიანურდა დაახლოებით ერთი წელი.

მენშევიკები საბჭოთა ხელისუფლების დამხობის შემთხვევაში ითხოვდნენ, როგორც საზღვარგარეთ ემიგრირებული საქართველოს მენშევიკური მთავრობის, ისე ყოფილი დამფუძნებელი კრების მთლიან და უპირობო აღდგენას.

ეროვნულ-დემოკრატების [illegible] პარტია კი დაჟინებით მოითხოვდა მთავრობის შექმნას სოციალისტებისა და არასოციალისტების თანაბარი წარმომადგენლობით. გარდა ამისა, ეროვნულ-დემოკრატები გადაჭრით წინააღმდეგნი იყვნენ ყოფილი დამფუძნებელი კრების ძველი შემადგენლობით მოწვევისა.

ასეთი მდგომარეობა გრძელდებოდა დაახლოებით 1922 წლის დამდეგამდე, როცა მენშევიკებმა არალეგალურ კონფერენციაზე 1922 წლის 5 თებერვალს გამოიტანეს გადაწყვეტილება: „პარტიისათვის მთავარი ამოცანა უნდა იყოს საქართველოს რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის აღდგენა, რისთვისაც საქართველოს ყველა პარტიასთან შეთანხმებულ იქნას მოქმედება".

ისევე განახლდა მოლაპარაკებები შეთანხმების ისეთი პირობების გამოძებნისათვის, რომელიც თანაბრად მისაღები იქნებოდა მოლაპარაკების მონაწილე ყველა პარტიისათვის.

1922 წლის შუა ხანებში შეთანხმება მიღწეულ იქნა. საქმეში არ არის შეთანხმების ტექსტის დედანი, მაგრამ პარიტეტული კომიტეტის წევრის იასონ ჯავახი[illegible]ვილის ჩვენებების მიხედ[illegible]ით, მისი ძირითადი პუნქტ[illegible] შემდეგია:

1) პ[illegible]არტიები ერთიანდებიან იმი[illegible]თვის, რომ საერთო ძალით იბრძოლონ საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის;

2) საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემთხვევაში მოწვეულ იქნება დამფუძნებელი კრება, რომელსაც ანგარიში უნდა ჩააბაროს არა მარტო ემიგრაციაში მყოფმა მთავრობამ, არამედ იმ მთავრობამაც, რომელიც შეიქმნება გარდამავალ პერიოდში;

3) დამფუძნებელი კრების სხდომაზე კოალიციური პრინციპის მიხედვით შეიქმნება ახალი მთავრობა. ამასთან, არც ერთ პარტიას არა აქვს უფლება ამ მთავრობაში ჰქონდეთ ადგილების ერთ მესამედზე მეტი;

4) არჩეული იქნება პარიტეტული კომისია, იგი განიხილავს ყოფილი მთავრობის მოღვაწეობას, რომელმაც ქვეყანა კრახამდე მიიყვანა;

5) ამ ხელშეკრულების ხელმოწერის მომენტიდან პარიტეტულ საწყისებზე არჩეული იქნება კომიტეტი სახელწოდებით: „საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტი" (იგივე პარიტეტული ანუ ინტერპარტიული კომიტეტი).

ხელშეკრულებას ხელი მოაწერეს:

მენშევიკებიდან: — გოგიტა ფაღავამ, ეროვნულ-დემოკრატებიდან — იასონ ჯავახიშვილმა, სოციალისტ-ფედერალისტებიდან — გრიგოლ რცხილაძემ, სხივლებიდან — მუხრან ხოჭოლავამ და მემარჯვენე ესერებიდან — იოსებ გობეჩიამ.

ამრიგად, პარიტეტულმა კომიტეტმა ფორმალურად არსებობა დაიწყო 1922 წლის აგვისტოში.

მის პირველ შემადგენლობაში შედიოდნენ:

1) მენშევიკებიდან — გოგიტა ფაღავა

2) ეროვნულ-დემოკრატებიდან — იასონ ჯავახიშვილი

3) სხივლებიდან — მუხრან ხოჭოლავა

4) სოციალისტ-ფედერალისტებიდან — გრიგოლ რცხილაძე

5) ესერებიდან — იოსებ გობეჩია

შემდგომ პარიტეტულ კომიტეტში ასეთი ცვლილებები მოხდა:

1) მენშევიკების წარმომადგენელი პარიტეტულ კომიტეტში ფაღავა იყო საწყისი, ძალზე მცირე დროის მანძილზე. მალე იგი შეცვალა ნიკოლოზ ქარცივაძემ, რომელიც თავის პოსტზე დარჩა 1923 წლის მარტამდე, როცა იგი [illegible] „სამხედრო ცენტრის" ჩავარდნასთან დაკავშირებით დაპატიმრებულ იქნა. ქარცივაძის ადგილი დაიკავა კოტე ანდრონიკაშვილმა, რომელიც ამ თანამდებობაზე დარჩა კიდეც ავგისტოს ავანტურის ლიკვიდაციამდე.

2) ეროვნულ-დემოკრატებიდან წარმომადგენელი პარიტეტულ კომიტეტში მისი არსებობის მთელ მანძილზე იყო იასონ ჯავახიშვილი.

3) სხივლებიდან, როგორც ზემოთ ითქვა, წარმომადგენელი იყო მუხრან ხოჭოლავა, რომელიც 1922 წლის დეკემბერში გარდაიცვალა. შემდეგში მას სხვადასხვა დროს ცვლიდნენ გრიგოლ გიორგაძე, კირილე ნინიძე და ნიკიფორე იმნაიშვილი.

4) სოციალისტ-ფედერალისტებიდან — გრიგოლ რცხილაძე, პარიტეტულ კომიტეტში წარმოდგენილი იყო მხოლოდ „სამხედრო ცენტრის" ჩავარდნამდე. შემდეგ მის ადგილზე გაგზავნილ იქნა სამსონ დადიანი, რომელიც დარჩა აქ პარიტეტული კომიტეტის არსებობის ბოლო დღეებამდე.

5) ესერებიდან — 192[illegible] დამდეგამდე — იო[illegible] წლის შემდეგ 19[illegible] გობეჩია. მის [illegible]24 წლის აგვისტოს მოვლენებამდე — მიხეილ ბოჭორიშვილი.

პარიტეტული კომიტეტის თავმჯდომარის ადგილი, გამომდინარე ანტისაბჭოთა ძალების ფაქტიური თანაფარდობიდან, ყოველთვის ეკავა მენშევიკური პარტიის წარმომადგენელს. იგი პარიტეტულ კომიტეტში, როგორც ეს ირკვევა სეით დევდარიანის ჩვენებიდან, საერთოდ ჰეგემონის როლს ასრულებდა.

საქართველოს ანტისაბჭოთა პარტიებს შორის მიღწეული შეთანხმების ტექსტი წერილთან ერთად იოსებ გობეჩიას ხელით, რომელიც დარჩა კიდეც საზღვარგარეთ, გაეგზავნა ნოე ჟორდანიას. წერილში აღნიშნული იყო, რომ შეთანხმება აუცილებლად უნდა შესრულებულიყო.

საქართველოს ანტისაბჭოთა პარტიების ბლოკი საზღვარგარეთ

ამასთან ერთად, ანალოგიური შეთანხმება მიღწეულ იქნა ზემოთ დასახელებულ პარტიებს შორის საზღვარგარეთაც, რის შედეგადაც პარიზში შეიქმნა ე.წ. „საზღვარგარეთის ბიურო" შემდეგი შემადგენლობით: მენშევიკებიდან — ჩხეიძე, ეროვნულ-დემოკრატებიდან — ვეშაპელი, შემდეგ სპირიდონ კედია, სოციალისტ-ფედერალისტებიდან — სოსიკო მდივანი და ესერებიდან — იოსებ გობეჩია.

მენშევიკების პარტიის ცენტრალური კომიტეტის წევრმა ვიქტორ თევზაიამ დაკითხვაზე აჩვენა, რომ პარტიების გაერთიანება საზღვარგარეთ მოხდა ფაქტიურად უფრო ადრე, ვიდრე აქ, საქართველოში შეიქმნებოდა პარიტეტული კომიტეტი. ჟორდანიას მთავრობის ემიგრირების მომენტიდან პარიზში არსებობდა ერგვეთ წოდებული „დამფუძნებელი კრების კომისია", რომელიც თავისი არსით უკვე იყო საზღვარგარეთ ანტისაბჭოთა ბლოკის გამოხატულება.

როგორ აღმოცენდა იდეა შეიარაღებული გამოსვლის შესახებ

„პარიტეტული კომიტეტის შექმნის იდეა, — აღნიშნავს თავის ჩვენებაში იასონ ჯავახიშვილი, — სულაც არ გამომდინარეობდა საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ ერთობლივი აჯანყების მისწრაფებიდან. ჩვენ მაშინ მიგვაჩნდა, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა შესაძლებელია საზღვარგარეთ ყოფილი მთავრობისა და საზღვარგარეთ ბიუროს მოღვაწეობის გზით".

დაახლოებით იგივე აზრია გატარებული ქარცივაძის ჩვენებაში, სადაც ხსენებული საკითხის შესახებ აღნიშნულია შემდეგი:

„დამოუკიდებლობის კომიტეტის" ხასიათის განსაზღვრისათვის უნდა ითქვას, რომ ეს იყო ორგანო, ჯერ ერთი, ურთიერთინფორმირებისათვის და მეორე, რომელიმე მხრიდან ხელშეკრულების იმ პუნქტის დარღვევების რეგისტრაციისათვის, რომელიც ითვალისწინებდა ხუთივე პარტიის მიერ ერთმანეთის წინააღმდეგ საჯარო გამოსვლების შეწყვეტას და ა.შ. აქედან ჩანს, — ამბობს დასასრულს ქარცივაძე, — დამოუკიდებლობის კომიტეტი არ იყო დაკავებული ორგანიზებული საქმიანობით, ასეთ მუშაობას აწარმოებდნენ პარტიები".

ანდრონიკაშვილი კი ერთ-ერთ თავის ჩვენებაში აღნიშნავს:

„საერთოდ, ჩვენი ცენტრალური კომიტეტი არასდროს არ [illegible] იარაღებული [illegible] ყოფილა შე[illegible] [illegible]ამოსვლების წინააღმ[illegible] სწორედ ამიტომ ამ საკითხის ცენტრალური კომიტეტის სხდომებზე დასმის საჭიროება არ არსებობდა".

სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ამ ჩვენებიდან გამომდინარეობს შემდეგი: მაშინ, როცა 1922 წლის თებერვალში მენშევიკებს გამოჰქონდათ დადგენილება, რომელიც მათ უმთავრეს ამოცანად აღიარებდა „საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის" ბრძოლას, მენშევიკებს მხედველობაში ჰქონდათ, როგორც თავისთავად ცხადი, შეიარაღებული გამოსვლა.

თუ ამ აზრს შემდგომ განვავითარებთ, მოგვიხდება კონსტატირება იმ ფაქტისა, რომ ქმნიდნენ რა პარიტეტულ კომიტეტს, მენშევიკები მას აკისრებდნენ შეიარაღებული გამოსვლის მომზადების ფუნქციას.

სინამდვილეში ეს ასეც იყო. ტყუილად ხომ არ აღნიშნავს იასონ ჯავახიშვილი თავის სხვა ჩვენებაში, რომ „პარიტეტული კომიტეტის შექმნის დღიდან პარტიის მუშაობის ცენტრმა გადანაცვლება დაიწყო პარიტეტული კომიტეტისაკენ".

იგივე მტკიცდება ეროვნულ-დემოკრატ შალვა კალანდარაშვილის (პარიტეტული კომიტეტის რწმუნებული) და მენშევიკ ლატარიას (ზუგდიდის მაზრის პარიტეტული კომიტეტის წევრი) ჩვენებებიდან. პირველი მათგანი აღნიშნავს:

„როგორც მე ვიცი, ჩვენი პარტია აჯანყებისათვის ემზადებოდა ჯერ კიდევ 1921 წელს" (ე.ი. იმაზე გაცილებით ადრე, ვიდრე შეიქმნებოდა პარიტეტული კომიტეტი).

მეორე მათგანმა აჩვენა: „შეიარაღებული აჯანყების მომზადების საკითხი ჩვენს პარტიულ წრეებში დადგა ჯერ კიდევ 1921 წელს. ერთნი წინააღმდეგნი იყვნენ, მეორენი კი ირწმუნებოდნენ, რომ ევროპის სახელმწიფოები აღმოგვიჩენდნენ რეალურ დახმარებას, სწორედ ამიტომ აუცილებელი იყო საქმისათვის სერიოზულად მოგვეკიდა ხელი"...

დამახასიათებელია აგრეთვე ამონაწერი სეით დევდარიანის უთარიღო სტატიიდან, რომელიც მას დაპატიმრების დროს უპოვეს. სტატიას სათაურად აქვს „სოციალ-დემოკრატია და შეიარაღებული ბრძოლა".

„ჩვენ ვებრძვით ამ მთავრობას, — ნათქვამია სტატიაში, — და ვიცავთ მშრომელი ხალხის ინტერესებს. თქმა იმისა, რომ თითქოს აქ არის მუშურ-გლეხური მთავრობა და ამიტომ შეიარაღებული აჯანყება დაუშვებელია, იქნებოდა თავის მოტყუება და მიუტევებელი შეცდომა მუშათა და გლეხთა წინაშე".

და ბოლოს, სამხედრო ცენტრის შექმნის წინა პერიოდში შედგა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი თათბირი. იგი 1922 წლის მარტში გოგიტა ფაღავამ მოაწყო ნარიკელაძის ბინაზე სამხედრო სპეციალისტებთან: ვარდენ წულუკიძესთან, როსტომ მუსხელიშვილთან, ალექსანდრე ანდრონიკაშვილთან, გიორგი ხიმშიაშვილთან ერთად.

ამ თათბირის მომენტისათვის პარიტეტული კომიტეტი ჯერ არ იყო შექმნილი, მაგრამ ცალკეულ პარტიათა შორის მოლაპარაკებანი უკვე დასასრულს უახლოვდება.

გააკეთა რა თათბირზე მოკლე ინფორმაცია „საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის" უახლესი პერსპექტივების შესახებ, ფაღავამ განსახილველად შემოიტანა საკითხი: თუ რა პირობებში შეიძლებოდა საქართველოში აჯანყების განხორციელება.

თათბირი მივიდა დასკვნამდე:

1) აჯანყება მხოლოდ საქართველოში განწირულია წარუმატებლობისათვის. აუცილებელია: პირველი მოხდეს მთელი კავკასიის [illegible] აჯანყების მომზ[illegible] მასშტაბით [illegible]ადებისათვის მუშაობის [illegible]კოორდინაცია; მეორე, გამოსვლის მომენტი დაუკავშირდეს რსფსრ საშინაო ან საგარეო გართულებებს;

2) სეპარატისტული ბანდიტური გამოსვლები, რომელიც არ უკავშირდება გამოსვლის საერთო გეგმას, უნდა ჩაითვალოს მიზანშეუწონლად;

3) სამხედრო თვალსაზრისით აუცილებელია ადგილებთან, უმთავრესად კი საქართველოს წითელი არმიის ნაწილებთან, კავშირის დამყარება;

გარდა ამისა, ამ [illegible]თათბირზე დაისახა რიგი [illegible]კრეტული ღონისძიებებისა, რომელიც აშკარად უკავშირდება სამხედრო სამზადისს.

ყველა ამ მონაცემის ერთობლიობაში გათვალისწინებით უდავოდ დგინდება ის ფაქტი, რომ პარიტეტული კომიტეტი იქმნებოდა არა მარტო „ურთიერთინფორმირებისათვის", როგორც ამას ამტკიცებს ქარცივაძე, არამედ ნათელი და გარკვეული მიზნით:

შეიარაღებული ბრძოლის დაწყება საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ.

(დასასრული იქნება)

გრიგოლ რობაქიძის ეტიუდები

1917 წლის რევოლუციამ რუსეთის იმპერია დაშალა, რამაც საქართველოს მისცა შესაძლებლობა 116 წლის მონობის უღელი მოეცილებინა. სულ მალე მოწვეულ იქმნა ეროვნული კრება, რომლის მიზანი ქვეყანაში ახალი, თავისუფალი ცხოვრების საფუძვლებისათვის ზრუნვა, ეროვნული აღორძინების იდეის სამსახური იყო. ეროვნული კრება მრავალ მნიშვნელოვან საკითხს [illegible]ვდა სამშობლოს პოლიტიკურ, ეკონომიურ და სოციალურ მდგომარეობასთან დაკავშირებით. კრებებს ბევრი ქართველი ინტელიგენტი ესწრებოდა. მათ შორის ყოფილა გრიგოლ რობაქიძეც, რომელსაც 1917 წლის ნოემბერში თბილისურ რუსულ გაზეთში — „რესპუბლიკა" გამოუქვეყნებია თავისი შთაბეჭდილებები, მიღებული ეროვნული კრების ერთ-ერთ სხდომაზე. გრიგოლ რობაქიძე ახასიათებს სხდომის მონაწილეებს, რომელთა შორის მისი განსაკუთრებული ყურადღების ობიექტები გამხდარან კონსტანტინე აფხაზი და ნიკო ნიკოლაძე. გრიგოლ რობაქიძე მკითხველს აცნობს იმ განცდებს, რაც მას გასჩენია ამ სახელოვან მოღვაწეთა სხდომაზე გამოსვლისას.

ეროვნული კრების ერთ სხდომაზე, აღმოსავლეთ საქართველოს თავადაზნაურთა წინამძღოლმა, ილია ჭავჭავაძის დისწულმა კონსტანტინე აფხაზმა სამშობლოს ეკონომიურად გაძლიერების მიზნით, ამ წოდების დიდძალი ქონება მიუძღვნა გათავისუფლებულ საქართველოს, კოტე აფხაზის გამოსვლით და მისგან სამშობლოსთვის მიძღვნილი მდიდარი საჩუქრით აღფრთოვანებულ გრიგოლ რობაქიძეს იმავე სხდომაზე მოუსმენია ნიკო ნიკოლაძის სიტყვაც. ამ ორი მოქალაქისაგან წარმოთქმული სიტყვით მიღებული შთაბეჭდილება დაუდვია საფუძვლად გრიგოლ რობაქიძეს თავისი საგაზეთო წერილისათვის, რომელშიც გამოხატულია მისი აღტაცება კოტე აფხაზის ქართველური გულუხვობით და ნ. ნიკოლაძის ღრმა და მახვილი აზროვნებით. ამ ორ პიროვნებას ეძღვნება ეს ეტიუდები, ესენია ერთი გაელვება გრიგოლ რობაქიძის მეხსიერებაში მკაფიოდ ჩარჩენილი განცდისა. აი ისინი:

კოტე აფხაზი: „თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურთა წინამძღოლი სამოქალაქო ტანსაცმელში. სიმართლე უნდა ითქვას: ისევე მშვენიერად გამოიყურება სამოქალაქო ფორმაში, როგორც სამხედროში: მაღალი, მწყაზარი, დიდი თვალები, რომლებიც მიუგავს განსვენებული პოეტის, მისი ნათესავის ილია ჭავჭავაძის თვალებს, გაღიმებული სახე მაჩვენებელი ოდისევსის მახვილგონიერებისა. აფხაზი უეჭველად წარმოსადგენი პიროვნებაა. მის ყოველ მოძრაობაში გამოსჭვივის ძველი, არისტოკრატიული ჯიში. წმინდა წყლის არისტოკრატი დემოკრატიული კრების წინაშე! თითქოს სტილი დარღვეულია, მაგრამ არა! კოტე აფხაზმა იცის, როგორ უნდა ეჭიროს თავი ყველგან და ყოველთვის...

კოტე აფხაზი კითხულობს და ისე წარმოსთქვამს სიტყვას. რა მშვენიერი ქართული იღვრება მის ბაგეთაგან! არა და თვით ამბობდა: ქართული მეტყველება არ მეხერხებაო! რა მშვენიერი გამოთქმები აქვს. ბევრმა ქართველმა მესიტყვემ მისგან უნდა ისწავლოს სიტყვის თქმა. მაშინ პროვინციალიზმს თავს დაანებებდნენ! მას გამოსვლა გონივრულად აქვს აწყობილი. ჯერ ლაპარაკობს თავადაზნაურობის კორპორაციული ქონების წარმოშობაზე: ესაა ქონებრივი ცენტრის შექმნა ქართველი ერისათვის, რომელიც რუსული თვითმპყრობელობისაგან აქამდის „გეოგრაფიულ ადგილად" იყო მიჩნეული. შემდეგ — ხარჯი: თურმე ყველაფერი ქართველი ერის საჭიროებისათვის იხარჯებოდა. ბოლოს — ძღვენი: თავისუფალი ქართველი ერი იღებს იმას, რაც მისთვის იყო დაფუძნებული და გამიზნული.

არა არის-რა ვიწრო-წოდებრივი, არა არის-რა ვიწრო-კორპორაციული!

აფხაზის მიერ წარმოთქმული სიტყვის ასეთი აღნაგობა უეჭველად ბრწყინვალე იყო. მაგრამ იგი უაღრესად ბრწყინვალე (რომანტიულად ბრწყინვალე!) იყო მაშინ, როცა განაცხადა, რომ თავადაზნაურობის საჩუქარი არ არის თავადაზნაურობის უნებისყოფო დაქვემდებარება ხალხისა, არამედ თავისუფალი მისალმება თავისუფალ ერს. ეს წამი ღირდა მთელ წარმოთქმულ სიტყვად! აფხაზმა ამით აჩვენა, რომ იგი არისტოკრატია ამ სიტყვის საუკეთესო გაგებით!"

ნიკო ნიკოლაძე: „ბავშვობიდან მესმოდა — „დიდი ნიკო" (მისი სოფელი სკანდე ჩემი სოფლის ახლოს მდებარეობს). იმის შემდეგ ნიკო ნიკოლაძეს ვერ ვახსენებ ასეთი განსაზღვრის გარეშე. ასეთი მეტყველი სახე ძვირად შეგხვდებათ ევროპაშიც კი. დიდი სახე გამოქანდაკებული ყომრალი მარმარილოსაგან, დიდი მუქი თვალები, პროფილის მძლავრი მოხაზულობით — ნიკოლაძე ყველა მოქანდაკისათვის მადლიანი მოდელია. უცქერი მას და ფიქრობ: აი ადამიანი, რომელშიც გონებას თავისი პლასტიკური გამოსახულება მოუნახავს. მახსოვს განსვენებული დავით მელიქიშვილის (მეტად თავისებური და ნიჭით დაჯილდოებული ადამიანის) სიტყვები: „საქართველოში ყველაზე ჭკვიანი კაცი ნიკო ნიკოლაძეა".

მართლაც! ნიკო ნიკოლაძის გონება პოზიტივისტურია, რეალისტური, მაგრამ ასეთ ხაზებშიც იგი არაჩვეულებრივად [illegible], მტკიცე და ღონიერია. ნიკო ნიკოლაძე დიდი პუბლიცისტური ნიჭის პატრონია. ჩვენ ყველას გვახსოვს მისი ნაწერები ჟურნალში „ოტეჩესტვენნიე ზაპისკი". ნიკო ნიკოლაძეზე წერს ბოგუჩარსკი დიდ წერილს. მას მოიხსენიებს ლერუა-ბოლიე. ამასთან, სრულიად ცხადია, რომ მას საქართველოსათვის არ მიუცია ის, რაც შეეძლო მიეცა, რატომ? დეე ამაზე პასუხი გასცეს საქართველოს ისტორიის ტრაგიკულმა ფურცელმა. „დიდ გემს დიდი სავალი გზები აქვსო" — ნათქვამია მარტივად, მაგრამ ვულგარულად —, თუმცა ამ სიტყვებში არის სიმართლე. განა საქართველოს (დამონებულსა და უბედურს) შეეძლო შეექმნა „შემოქმედებითი გარემო" ყოველი ფარული ინდივიდუალური ძალისათვის?! ვიღაცამ თქვა, თუ ალექსანდრე სუმბათაშვილი-იუჟინი საქართველოში დარჩებოდა, კოტე მესხს ვერ გადასცილდებოდაო. ნათქვამია ხუმრობით, მაგრამ რაოდენ მკაცრი სინამდვილეა! და როცა ნიკო ნიკოლაძეს შევყურებ, გული მტკივა, რომ მან მთლიანად არ გამოსცა თავისი მეობა.

ქართულმა ეროვნულმა კრებამ გამოთქვა რწმენა, რომ აწი ასე აღარ იქნება, ნაღვლიანობა იცვლება ნათელი იმედით".

ამ ეტიუდში დასახელებული „ბოგუჩარსკი" ფსევდონიმი იყო ვასილ ბაზილევსკისა, პოლიტიკური მოღვაწისა, რუსული ხალხოსნური მოძრაობის ისტორიკოსისა. მას ნიკო ნიკოლაძე მოხსენებული ჰყავს რუსეთის რევოლუციური მოძრაობის 60-იან წლებთან დაკავშირებით. ლერუა ფრანგი მეცნიერი იყო, საზოგადოებრივი აზროვნების ისტორიის მკვლევარი უახლოესი ორი საუკუნის მიჯნაზე.

გრიგოლ რობაქიძის ეს ორი „პორტრეტი" — კოტე აფხაზისა და ნიკო ნიკოლაძისა ერთი მომენტის გამომხატველნი არიან, თუმცა გარკვეული განზო[illegible] მქონენი.

სოლომონ ხუციშვილი

მიმართვა

საქართველოს მოქალაქეებს!

საქართველოში მოქმედ ყველა ორგანიზაციათა, დაწესებულებათა და საწარმოთა შრომით კოლექტივებს

თუ გავიხსენებთ ჩვენს ისტორიას — დავინახავთ — ყოველთვის საქართველოს დაღუპვა იწყებოდა ასე: შინაგანი უხერხემლობა, ურწმუნოება, სირაქლემას სინდრომი, ერთმანეთის ქიშპი და გაუტანლობა.

ისტორიიდანვე ჩანს, რომ ჩვენი გადარჩენის ერთადერთი შანსი — რწმენა — ურთიერთსიყვარული და სამხედრო ძლიერებაა.

ძველად საქართველოში მთელი ხალხი ირაზმებოდა გარეშე და შინაგან მტრებთან საბრძოლველად, ოჯახები, სოფლები, ქალაქები, მდიდარნიც, ღარიბებიც შეძლებისდაგვარად აიარაღებდნენ, ეხმარებოდნენ და ინახავდნენ ქართულ ლაშქარს, რომლის არსებობაც იყო ერთადერთი გარანტი ჩვენი ქვეყნის მთლიანობისა და [illegible]ნისა.

[illegible] [illegible]წიფოებრიობის [illegible] უსახელ[illegible] [illegible] მიგვაქმის 200-მა წელმა [illegible] ჩვია უმოქმედობასა და უპასუხისმგებლობას ამ მიმართულებით და ეხლა, როცა გაჩნდა შანსი, რომ „ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნეს", აუცილებლად საჭიროა გამოვიღოთ ხელი, მოვიკლოთ რაღაც, გავიჭირვოთ, რადგანაც უნდა ვიცოდეთ, რომ უმსხვერპლოდ სამყაროში საერთოდ არაფერი არ მიიღწევა.

მოგიწოდებთ, ყველა ორგანიზაციას, საწარმოს, ქალაქს, სოფელს, ყოველ ჩვენგანს მივიღოთ მატერიალური მონაწილეობა ქართული რეგულარული ჯარის — ჩვენივე შვილების, აღჭურვა-შენახვაში, მათ მოვლა პატრონობაში — ყველამ თავისი შესაძლებლობის ფარგლებში, თითო მებრძოლისა, თითო ათეულის, ოცეულისა თუ ბატალიონის რეალური შეფობის სახით.

უნდა ვიცნობდეთ ჩვენს საშეფო მებრძოლებს, უნდა ვიზრუნოთ [illegible] მათი პატრიოტული [illegible] სამხედრო ოსტატობის ამაღლებისათვის, ვიზრუნოთ, რომ ისინი არ იყვნენ მშიერნი, ჰქონდეთ ნორმალური საცხოვრებელი და საწრთვნელი პირობები, უახლესი სამხედრო ტექნიკა. ჩვენ უნდა შევქმნათ ჩვენი ძლიერი ქვეყანა და უნდა ვიცოდეთ, რომ მხოლოდ ეს იქნება გარანტი საქართველოს გამთლიანებისა, ქაოსის დაძლევისა და დემოკრატიული კანონიერების დამყარებისა. დრო ძალიან ცოტა დაგვრჩა.

გამოგვეხმაურეთ.

ვილოცოთ, ვიშრომოთ და ვუშველოთ საქართველოს.

საქველმოქმედო საზოგადოება „ვიხსნათ საქართველოს ბავშვები"

სულიერი აღორძინებისა და ჰარმონიული განვითარების ასოციაცია

[illegible]ტარულ საქველმოქ[illegible] ჰუმანი[illegible] [illegible]ხანძთა"

მედო ასოციაცია „[illegible]

P.S.

შეიქმნა არმიის დახმარების სპეციალური ფონდი.

ფონდის საბანკო ანგარიშია 700161924 კოდი 522759, კომერციული ბანკი „დრო", საქართველოს ეროვნული ბანკი.

ყველა დაინტერესებულ ორგანიზაციას და ფიზიკურ პირს შეუძლია გახდეს ფონდის წევრი. ამით თქვენ შეიტანთ წვლილს თქვენი, ჩვენი ქვეყნის გაძლიერებისა და მთლიანობის შენარჩუნების საქმეში.

ყოველგვარი ინფორმაცია ფონდის საქმიანობის შესახებ შეგიძლიათ მიიღოთ ტელეფონებით: 98-74-37; 96-70-40 — საინიციატივო ჯგუფი.

ფირმა «მარეთი»

გიწვევთ სამოგზაუროდ ჩინეთში

ბათუმი — ხაბაროვსკი — ხარბინი — ბათუმი

მოგზაურობის ღირებულება — 190 ამერიკული დოლარი და 20 ათასი მანეთი, რომელშიც გათვალისწინებულია ყველა ხარჯები ბათუმიდან ბათუმამდე.

გარდა ამისა ჩვენთან შეგიძლიათ, შეიძინოთ საგზურები შემდეგ კურორტებზე: ქობულეთი, ბორჯომი, ფასანაური, ციხისძირი.

ჩვენი მისამართია: **ქ. თბილისი, ვაჟა-ფშაველას გამზირი 45, მე-13 სართული. პირველი ოთახი (მეტრო „დელისთან" — „ხაქსოფმშენის" მაღლივი შენობა).**

ტელეფონი — 31-47-76

ვცვლი.

ახალ გაზ-24-10 და ძრავს თავისი კომპლექტით АИ—76, სამ ან ოროთახიან იზოლირებულ ბინაზე ქ. თბილისში, ნებისმიერ რაიონში მეტროსთან ახლოს.

ტელეფონი: 93—60—84.

ან მოგვაკითხეთ ბინაზე — თბილისი, ბაბუშკინის 22, ამირან მსხვილიძე

კომერსანტების, საწარმო-დაწესებულებების, ფირმებისა და კერძო პირთა საყურადღებოდ!

თუ გსურთ გარანტირებულნი [illegible]ყოთ თქვენი ტვირთების უდანაკარგოდ და შეუფერხებლად გადაზიდვაში რკინიგზის ტრანსპორტით, რომელიც დღეს ყველაზე უფრო მომგებიანია სატრანსპორტო საშუალებათა შორის, მიმართეთ საქართველოს რკინიგზის შეიარაღებული დაცვის სამსახურს, ერთადერთ ოფიციალურ სტრუქტურას, რომელსაც შეუძლია უდანაკარგოდ გადაიტანოს თქვენი ტვირთი არა მარტო საქართველოს მასშტაბით, არამედ საქართველოს ნებისმიერი საწყისი პუნქტიდან ყოფილი საბჭოთა იმპერიის ნებისმიერ ბოლო პუნქტამდე.

ჩვენი მისამართია: ქ. თბილისი, თამარ მეფის გამზირი 15, (რკინიგზის სამმართველოს შენობა მე-4 სართული), ელსმენი: 99—47—25, სადღეღამისო: 95—20—47, 99—47—75.

მაშ ასე! თქვენი სურვილი, ჩვენი საქმე!

ინდექსი 66447

ფასი 5 მან.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, თავისუფლების მოედანი, პუშკინის ქ. 5 ტელ: რედაქტორი: 93-20-36, მოადგილის 93-18-41.

გაზეთი იბეჭდება ოფსეტური წესით საგაზეთო კორპუსში, ხოშარაულის 29.

შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ.

რედაქტორი ნოდარ გრიგალაშვილი